BU DERGİ
TÜRK ZİRAAT YÜKSEK
MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ
VE
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ
ODASININ
Yayın Organıdır

Fiyatı : 750 Krş.

Yıllık Abonesi : 90 TL.
Yabancı Ülkeler : 120 TL

ZİRAAT
MÜHENDİSLİĞİ
YAYIN ORGANI

EKİM 1975 SAYI : 112

İÇİNDEKİLER

SAHİBİ
Türk Ziraat Yüksek
Mühendisleri Derneği
Adına :

Dr. SEDAT ALDEMİR
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni
Dr. ABDULLAH TAVMEN
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Yazılardaki Düşünceler İmza Sahiplerinindir.

■

Gönderilen yazılar geri verilmez ve cevap yazılmaz

■

İdare Yeri ; Sakarya Cad. No. : 30 Yenişehir — Ankara (P.K. 305)
Tel : 17 03 05 — 12 14-21

Dizgi, Tertip ve Baskı Şark Matbaası

BAŞYAZI

YOZLAŞTIRILAN TOPRAK REFORMU

Nufusumuzun % 64 ünün yaşadığı sosyo-ekonomik ve kültürel dengesizliğin hakim olduğu kırsal alan kesimi, Anayasamızın öngördüğü şekilde «insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesine getirilmesi» ancak sorunlarına toplumsal özgürlükçü ve sosyal adalet ilkeleri çevçevesinde çağın gerçeklerine uygun ekonomik, sosyal ve siyasal tedbirler almakla mümkündür.

Ziraat Yüksek Mühendisleri, I ve II. Teknik Kongrelerinde toprağın verimli bir şekilde işletilmesi, üretimin toplumun yararına uygun olarak sürekli artırılması, feodal kalıntılara son verici toprak dağılım dengesizliğini giderecek sosyo-ekonomide bağımsızlık içerisinde özgürce yaşayabilme gereksimi tedbir ve esasları içeren «Toprak Reformunu» getirmişlerdir. Aradan geçen yıllar içerisinde toprak reformu bilinçlenen halk toplumuna mal olmaya başlamış, Toprak ve Tarım Reformu Yasası çıkarılmış ve Urfa'da 2 yıldır uylama devam etmektedir.

Biz Ziraat Yüksek Mühendisleri dün olduğu gibi bugün de çalışmaları yakinen izlemekteyiz ve izlemeye devam edeceğiz. Bunda sözde reformcu olanların dışında hiç kimsenin kuşkusu olmasın...

Urfa Reform Bölgesi çalışmaları Müsteşarlığın uygulama politikalarının yasa ve teknik kongre esasları açısından değerlendirilerek meslekdaşlarımıza duyurulmasında yarar görülmüştür.

★ KAMULAŞTIRMA YAVAŞLATILMIŞTIR

1. 1757 Sayılı Toprak ve Tarım Reformu yasasında, reformu savsatmak ve yavaşlatmak amacıyle yer alan toprak endeksi bugün kamulaştırmada temel kriter olarak aranmaktadır. Yasanın kamulaştırmaya ilişkin maddeleri ve 4-5 ay öncesi uygulamalarda toprak endeksi arazi sahibine bırakılacak toprak miktarını kati tesbitte aranırken şimdi toprak endeksi çıkmamış arazilerin kamulaştırılması yapılmamaktadır.

2. Toprak endeksi tesbit çalışmalarının hızlandırılması şöyle dursun, öncelikler kamulaştırma imkanı olmıyan veya çok az olan yörelere verilmektedir. Öte yandan iki yılda, 9 ilçesi olan Urfa'nın yalnız Akçakale ilçesinin toprak endeksi bitirilebilmiştir.

3. Kamulaştırmada verimli işletmecilik ve istisnalara ilişkin teknik ve hukuksal anlayış ve uygulama esasları toprak ağaları lehine değiştirilmiştir.

4. Yasa gereğince devir ve temliklerin serbest olacağı 1. Kasım. 1976 tarihinin yaklaşmış olmasına rağmen uygulama politikaları

kamulaştırmanın bu tarihe kadar bitirimemesine göre saptanmaktadır. Böylece, dağıtımda kullanılacak arazi kaynağı azaltılacak, toprak ağaları bu tarihten sonra kamulaştırma kapsamına giren arazilerini satabileceklerdir.

★ TOPRAK AĞALARI KORUNMAKTADIR. ,

1. Müşterek mulkiyette paydarlar arasında kendileri tarafından yapılmayan bölüştürmenin Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca yapılarak paydaşlar bölüştürme haritasını ilgililere tebliği gerekirken bugüne kadar yapılamamıştır.

Neticesi, Kamulaştırılan devlet arazisini Toprak ağaları bir yıl daha kullanacaktır.

2. Gerek kamulaştırmanın küçük çiftçilere yönetilmesi gerekse müşterek ve iştirak halindeki mülkiyetin paylaştırılmaması, kamulaştırma kararlarının geciktirilmesi suretiyle toprak ağalarının toprağı 1976 üretim yılında da kullanmasına hemde Urfa gibi kurak yörede üst üste üçüncü yıl kullanmasına devlet eliyle olanak sağlanmaktadır.

3. Toprak dağıtımından yararlanacak ve önceden tesbit edilen hak sahipleri toprak ağalarının isteğine uygun bir şekilde yeniden değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

4. Yasanın verdiği hukuki yetkiye rağmen, mahkemeye intikal eden kamulaştırılmış araziler «ihtilaflı» gerekçesi ile dağıtım dışı bekletilmektedir.

★ DEVLET ARAZİSİNE SAHİP ÇIKMIYOR, TOPRAĞI VERİMLİ KULLANMIYOR

1. Yasa gereğince Müsteşarlık emrine geçen arazilerin miktar, nitelik ve kullanım durumunu ne bilen var, ne de gelecekte nasıl ve ne şekilde kullanılacağını düşünen vardır.

2. Bugüne kadar Akçakale'de 190.000 dönüm arazi kamulaştırılmıştır. Geri kalan arazilerin ne zaman dağıtılacağı da belli değil. Önemli olan bir diğer husus da, devletin elinde bulunan arazilerin verimli bir şekilde üretime alınması için ciddi tedbirlerin alınmamasıdır.

3. Akçakoca ve Viranşehir'de sulamaya açılan 57.000 dönüm arazi dağıtım dışı bırakıldığı gibi işletmeciliği ile meşgul olan kuruluş ta yoktur.

Yukarda belirttiğimiz temel hizmetlerin ele alınışı uygulama ve uygulama politika ve stratejileri göstermektedir ki, Urfa'daki Toprak ve Tarım Reformu çalışmaları, kamulaştırmayı yavaşlatıcı, geciktirici, dağıtımda kullanılacak arazi kaynağını azaltıcı, feodal kalıntıyı devam ettirici, sömürü düzenini teşvik edici bir sistemle yürütülmektedir.

Bu politika ve strateji ne Ziraat Yüksek Mühendislerinin I ve II. Teknik kongrelerde ortaya koyduğu esaslara, ne de yetersiz olmakla beraber 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu yasasının ekonomik, sosyal ve siyasal amaçlarına uygundur. Uygulamaların amacı reformu yozlaştırmaya, düzenin devamına yöneliktir.

OLAYLAR

Ziraat Mühendisleri Odası Ege Bölgesi Toplantısı Yapıldı

Ziraat Mühendisleri Odası Merkez Yönetim Kurulu ile Odanın İzmir Şubesi beraberce bölgesel toplantı düzenlemişlerdir. Toplantı 18 Ekim 1975 günü yapılmıştır.

Toplantıda konuşan Oda Başkanı sayın Akbulut, sanayi tesislerinin en verimli taban arazi üzerinde kurularak, binlerce dönüm toprağın elden çıktığını ve en amaç dışı kullanıldığını kaydederek, tarım kesiminden sanayi kesimine sorumsuzca kaynak aktarılmasının sürdürülmesi durumunda Türkiye'de açlığın başgöstereceğini belirtti. Konuşmasına tarımsal sorunların bugüne kadar feodal yapıyı değiştirmemek için kasıtlı olarak çözümlenmediğini belirterek devam eden sayın Akbulut, Ülkede geleneksel üretim yöntemleri ile yapılan tarımın bile kasıtlı olarak Ziraat Yüksek Mühendislerinin kontrol ve denetiminden uzak tutulduğunu iddia etmiştir.

Konuşmasını«O halde ülkemizin kalkınması ve açlık tehlikesinin önlenebilmesi için sanayi ve tarım gibi iki ana sektörün, bir bütünlük içinde, üretim ve tüketimi dengeleyen, halka dönük bir yaklaşımla, ulusal planların ele alınıp uygulanması zorunludur» diye sürdüren sayın Akbulut daha sonra «Ziraat Mühendisleri Odası Yasama Meclisleri değildir. Yürütme organı hiç değildir. Eski bir deyimle.. kanun da vaazetmez. Türk tarımına yönü Ziraat Mühendisleri Odası değil, programlarına göre siyasal iktidarlar verir. Burada bizim görevimiz siyasal tercihlerin; Ülke ekonomisine, Emekçi halk yararına, teknik tercihlere uygun olarak alınıp alınmadığını belirlemektedir. Meslektaş sorunlarına gelince bunlar yukarda vurgulamaya çalıştığım

sosyal haklardır. Tutucu sömürücü ve sermayenin emrind bulunan bir iktidara karşı bu hakları nasıl savunduğumuzu basından izliyorsunuz.

Ben özellikle rica ediyorum Yönetim Kurulumuz bu «meslek ve meslektaş sorunu» kavramını başka türlü değerlendiremiyor. Nedir bu kavram ve anlam, ortaya koyun bizde bilgilenmiş olarak çözüm arayalım.

Eğer bu slogan Odayı halkçı ve devrimci mücadeleden alıkoymak için kasıtlı olarak ortaya atılıyorsa, herkes şunu bilsinki emperyalist ve faşist sömürü düzende kendi çıkarlarını sürdürmek isteyenler, sınıfsal çıkarları bir bütün olan tüm çalışanlardan anti emperyalist ve antifaşist yurtsever güçlerden bizi koparmaya güçleri yetmeyecektir. Ülkenin tüm doğal kaynaklarını sömürüp yabancılara peşkeş çekenler karşısında, yurtsever Ziraat Mühendislerinin ayrı düşündüğünü sanmıyoruz. Kendi içimizde vereceğimiz ilk savaş bu sloganı parçalamak olmalıdır. 21 yıl evvelin yasaları ve anlayışı ile Odayı yönetmek istemi kısir meslek ve meslektaş sorunları ile uğraşmak devri çok gerilerde kalmıştır. Çağın da, toplumun da gerisinde kalanlar, Demokratik kuruluşların, gerçek halkçı ve devrimci yurtseverlerin hangi alanda nasıl savaş verdiklerine baksınlar. Belirlemeye çalıştığımız anlamda meslek sorunları meslektaş sorunları ile uğraşacağız; ama asıl uğraş alanımız emperyalizm ve faşizm'e karşı olacaktır.» demiştir.

Daha sonra söz alan Z.M. Odası İzmir Şubesi Başkanı sayın Çetin Selçuk sorunlara değinmiş ve «Bizler üretime en çok katkıda bulunan ileriye dönük, halkımızın yanında yer alan ve emeği ile geçinen, emeğini satan kişiler olmak zorundayız» demiştir.

Ziraat Mühendisleri Odasının Ege Bölgesi Toplantısına İzmir ilinden başka, Manisa, Aydın, Denizli, Uşak, Muğla, Balıkesir ve Çanakkale illerindeki Ziraat Yüksek Mühendisleri ile bölgenin bütün tarımsal kuruluşlarının temsilcileri, çiftçiler ve İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu katılmıştır.

Toplantıda Oda Yönetim Kurulunun bugüne dek sürdürdüğü tüm uğraşlar oy birliği ile onanmış ,ve bir bildiri yayınlanmıştır.

BATI ANADOLU 1. TAVUKÇULUK SEMİNERİ İZMİR'DE YAPILDI

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Milli Prodüktive Merkezi, İzmir Ziraat Mühendisleri Odası, İzmir Ziraat Odası ve Zootekni Derneği tarafından beraberce düzenlenen Batı Anadolu 1. Tavukçuluk Semineri 15-18 Ekim 1975 tarihleri arasında İzmir'de yapılmıştır.

Konu ile ilgili araştırmacı ve üreticiler tarafından hazırlanan 21 adet tebliğin görüşüldüğü seminer, 4 gün sürmüş, çevre illerden gelen ziraat yüksek mühendisleri, ziraat teknisyenleri ve üreticiler tarafından ilgi ile izlenmiştir.

KAMULAŞTIRMAYA İLİŞKİN YÖNETMELİK, TOPRAK SAHİPLERİ YARARINA DEĞİŞTİRİLDİ

Toprak reformu uygulamasında en önemli yönetmeliklerden biri olan ve «reformun kaderini belirleyici» olarak nitelendirilen «toprağın verimli olarak ve doğrudan doğruya işletilip işletilmediğinin saptanması hakkındaki yönetmelik» Cephe Hükümetinin Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından değiştirilerek, toprak sahiplerine büyük bir, ödün, verilmiş, gerek kamulaştırılacak, gerekse topraksız köylüye dağıtılacak toprak miktarının düşürülmesine yol açılmıştır.

Yeni yönetmeliğin geçerli olması ile birlikte, toprak reformu uygulamasının «toprak sahiplerine önemli ölçüde ödün verici bir nitelik kazandığı» bildirilmektedir. İleri sürüldüğüne göre, yeni yönetmeliğin uygulanması sonucu, kamulaştırılacak ve topraksız köylüye dağıtılacak toprak miktarı azalmaktadır. Uygulamanın yürütüldüğü Urfa'da 25-30 bin aileyi topraklandıracak kadar toprak bulunduğu çok önceden açıklandığı halde, yeni yönetmelikle reformdan yararlanacak aile sayısının 5 bin dolayına ineceği belirtilmektedir.

(Cumhuriyet)

ZEYTİNYAĞI TABAN FİYATININ ÜRETİCİNİN ZARARINA OLDUĞU İLERİ SÜRÜLDÜ

Zeytinyağında dünya fiyatlarının sürekli gerilemesi iç tüketim ve ihracatımızı da geniş olarak etkilerken, hükümetin yanlış fiyat uygulaması ve konuya gerekli ilgiyi göstermemesi nedeniyle de bazı pazarları kaybettiğimiz ileri sürülüyor.

Bunun somut örneği, Libya'ya rafine zeytinyağı ihracıyla ilgili büyük bir ihalede ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi Tariş ve özel sektöre ait bir firma işlenmiş zeytinyağı ihraç edebilmek için Libya ile temasa geçmişlerdir. Ne varki dünya zeytinyağı fiyatlarının devamlı gerilemesi nedeni ile hükümetin daha önce 1950 dolar tesbit edip, sonrada 1650 dolara düşürdüğü taban ihraç fiyatları yüksek bulunmuştur. Bunun üzerine her iki firma, Ticaret Bakanlığına başvurarak bu taban ihraç fiyatlarının 1550 dolara indirilmesi isteminde bulunmuşlardır. Ticaret Bakanlığının işleri ağırdan alması Libya gibi, bizim için yeni ve önemli bir pazarın elimizden kaçmasına yol açmış ve İspanya ,Libya'lı alıcı firma ile tonu 1450 dolardan anlaşmıştır.

(Politika)

38 ÇİFTÇİ AİLESİ KİRALADIKLARI TOPRAKTAN KOVULDU

İslahiye ilçesinin Asagibilenler köyünde bir süre önce 38 çiftçi ailesine dört yıllığına kiralanan iki bin dönüm hazine arazisinin bölgenin tanınmış toprak ağaları tarafından işgal edilerek kiracıların çıkarıldığı belirtilmektedir.

Bir haftadan beri kiraladıkları hazine arazilerine giremediklerini öne sürek Gaziantep Valiliği'ne başvuran kiracılar, işgalcilerin tarladan ve köyden çıkarılmasını istemişlerdir.

(Hürriyet)

AET ÜLKELERİNİN İSPANYA'YA KISMİ AMBARGO KOYMASINDAN SONRA NARENCİYE İHRACATIMIZ ARTTI

Franko rejiminin 6 yurtseveri idam etmesinden sonra, Ortak Pazar Ülkelerinin, İspanya'ya karşı cephe alması ve kısmi ekonomik ambargo uygulamaya başlaması yaş meyve ve sebze konusunda Türk mallarına karşı ilgiyi artırdı ve İzmir ihracatçı birlikleri tarafından satsuma mandalinasının kesim ve yüklenmesine izin verildi.

İzmir İhracatçılar Birliği tarafından satsuma mandalinasının taban ihraç fiyatı 450 dolar olarak tesbit edilmiştir.

(Politika)

EGE'DE KURAKLIK TEHLİKESİ BELİRDİ

İzmir'de büyük ölçüde kuraklık tehlikesinin başgösterdiği bildirilmektedir.

Teknik Ziraat Müdürü Ahmet Alp «Kuraklık nedeni ile tarlaların sürülemediğini, toprağın kışa hazırlanamadığını» söylemiş, çaresizlik içinde kıvrandıklarını belirtmiştir.

Halen Demirköprü ve Kemer barajlarında su düzeyi asgaride bulunmaktadır.

(Milliyet)

PAMUK ÜRETİCİSİ BU YILKİ TABAN FİYAT POLİTİKASI YÜZÜNDEN BORCUNU ÖDEYEMEZ DURUMDA

Çukurova'lı pamuk üreticilerinin bu yıl, hükümetin olumsuz taban fiyat politikası yüzünden güç duruma düştüğü, borcunu ödeyebilmek için traktör ve gayrimenkullerini satmak zorunda kaldığı belirtilmektedir.

Çukurova'da yaklaşık 170 bin büyük ve küçük aile işletmesinin pamuk ekimi ile geçimini sağladığını, ancak pamuk taban fiyat politikası yüzünden çok sayıda üreticinin Ziraat Bankası, Çukobirlik, kredi kooperatiflerine geçen yıldan kalan borçlarını ödeyemedikleri, bu arada yıllık vergilerini de yatıramadıkları belirtilmektedir.

(Politika)

TARIMSAL ÜRETİMDE DEVLET DESTEĞİ

Prof. Dr. Ali BALABAN

DENGESİZ BİR TOPRAK DÜZENİNDE UYGULANAN DEVLET DESTEĞİNİN SOSYAL ADALETE TERS DÜŞEN SONUÇLARI KÜÇÜK ÇİFTÇİYE TANINACAK ÜRÜN KOTALARI İLE GİDERİLMELİDİR.

GÜNÜMÜZDEKİ kent ve kırsal alan toplumları arasında ortaya çıkan sosyo - ekonomik kutuplaşmanın önlenmesi tüm ülkelerin önemli bir ortak sorunudur. Gelişmiş ülkelerde bu sorun, yaşama düzeyi yönünden sanayi ve hizmetlerle yarışamıyan tarım kesiminin hızla boşalması biçiminde ortaya çıkmakta, sorunun çözümlenmesi yani yeterli nüfusun tutulması amacıyla kırsal alanda büyük yatırımlar yapılarak geniş kapsamlı yerleşme düzenlemelerine gidilmekte, tarım kesimine önemli ölçüde kaynak aktarılmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde ise sorunun niteliği anılanın tam tersidir. Söz gelimi ülkemizde, temel sorun sanayi ve hizmetlerdeki gelişmenin hızla artan nüfusa çalışma olanağı sağlayamaması nedeniyle, sınırlı bir doğal kaynak olan toprak üzerindeki insan baskısının giderek artmasıdır. Bu koşul altında, toprak mülkiyeti ve kullanma düzenindeki dengesizliğe ek olarak; tarımsal üretime yapılan Devlet desteğinin de tutarlı bir politikadan yoksun olması, kırsal alandaki toplumun büyük çoğunluğunun yaşam düzeyini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tarımda Devlet desteğinin temel amaçları, ülke topraklarının genel ekonomi yönünden en yararlı biçimde kullanılmasını sağlayarak, tarım kesiminin optimum üretim kalıbına ulaştırılması, teknolojinin iyileştirilmesi, kırsal toplumda büyük gelir dalgalanmalarının önlenmesidir. Bu amaçla kullanılan araçlar fiyat ve fiyat dışı olmak üzere iki bölümde toplanabilir .Fiyat desteğinin amaçları: Tarımda verimliliğin arttırılması için kullanımı özendirilen girdi fiyatlarını olağan sınırlar içinde tutmak, artması öngörülen ürünler yararına bağıl fiyat üstünlükleri sağlayarak üretimin bünyesini düzenlemek, tarımın hava koşullarına olan büyük ölçüdeki bağımlılığı azaltılıncaya değin, üretimde ve gelirlerde belirebilecek dalgalanmaları ürün fiyatlarında yapılacak ayarlamalarla gidermeğe çalışmaktadır.

Fiyat dışı destekleme araçları ise Devletin fiyat mekanizması dışında sağladığı ve tarımsal üretime doğrudan ya da dolaylı biçimde etki yapan diğer araçlardır. Bunlardan ucuz girdi ve kredi sağlama ile vergi bağışıklığı v.b. önlemler üretim maliyetini azaltıcı olanlardır. Maliyetin azaltılması ve verimliliğin arttırılmasını amaçlayan bu önlemler giderek, tarım sektöründe desteklemenin kapsamını azaltacak ve ekonomiye olan yükünü hafifletecek bir yapısal değişim sağlayabilir. Toprak geliştirme (Sulama, kurutma), eğitim ve yayım hizmetleri, örgütleme, donatım ve teknolojik gelişme sağlanması gibi olanlar ise verimliliği arttırmaya yöneliktir. Başarılı bir uygulama için fiyat ve fiyat dışı destekleme araçları koşullara göre birlikte ve eşgüdüm halinde kullanılmalıdır.

UYGULAMA NE GETİRMEKTE

Tarımsal üretimde bugüne değin yapılan Devlet desteği, hem fiyat hem de fiyat dışı araçları kullanılarak yü-

rütülmüştür. 1938 yılında TMO'nun tahıllardan buğday, arpa, çavdar ve yulaf için başlattığı destekleme alımları, son yıllarda yirmi dolayında tarımsal ürünü (afyon sakızı, mısır, çeltik, tiftik, tütün, çay yaprağı, şeker pancarı, fındık, kütlü pamuk, çekirdeksiz kuru üzüm , kuru incir, zeytin yağı, antep fıstığı, ayçiçeği, yaş koza) kapsamına almıştır. Fiyat desteği çoğukez, ürünlerin hasadı sırasında devletçe açıklanan fiyatlar üzerinden, destekleme alımı yapılması yolu ile sürdürülmüştür.

Fiyat dışı destek araçlarına gelince: Bunların da programsız ve düzensiz bir biçimde uygulanması sonucu, hazine katkısı ile ucuzlatılmış girdi kullanımında ortaya çıkan gelişmelere karşın, verimlilik artışı özlenen düzeyde gerçekleştirilememiştir. Öte yandan Devlet desteği bir «Üretim planlaması nın gerçekleştirilmesi amacına yöneltilmediğinden, tarımsal üretim ekonominin gereksinmelerine göre düzenlenememiştir. Ürün seçimi ya çiftçinin kişisel yeğlemeleri ile olmuş ya da destekleme politikasının etkisi içinde kalmıştır. Üreticinin başka bir üretime yönelmesinin sağlanamadığı kimi durumlarda ürün fazlalıkları ortaya çıkmış, üretim alanları örneğin tütün fındık ve çayda olduğu gibi doğal yetişme yöreleri dışına taşmıştır. Buna karşılık yağlı tohumlar, buğday, çeltik gibi kimi ürünler halkımızın temel besin maddeleri olmalarına karşın, bunların üretimi uygulanan yanlış destekleme politikaları yüzünden yeterince özendirilememiştir. Kimi ürünlerde ise iç ve dış talep gözönüne alınmadan yapılan üretim, yıldan yıla büyük farklılıklar göstermiş, bu da fiyat dalgalanmalarına neden olarak, özellikle küçük çiftçinin gelirinde kararsızlıklara yol açmıştır.

KİMLER YARARLANMAKTA

Ülkemizde küçük çiftçinin çoğunlukta olduğu buna karşılık tarım topraklarının çok büyük bölümünün büyük ve orta çiftçinin mülkiyetinde olduğu bilinen bir gerçektir. Nitekim İkinci Beş Yıllık Planda verilen, geçerliliğini bugün de yitirmeyen değerlere göre, Türk çiftçisinin yüzde 69'u 50 dönümden küçük toprak üzerinde tarım yapmakta, bunların işledikleri alan tüm toprakların ancak yüzde 25'ini oluşturmaktadır. Öte yandan 200 dönümden daha büyük toprağı olanlar tüm çiftçinin yüzde 4'ü olmalarına karşın, bunlar ülkenin tarım topraklarının yüzde 40'ına sahiptirler. Öte yandan toprak düzenindeki bu dengesizlik, aynı biçimde tarımsal gelirlerin dağılımına da yansımaktadır.

Günümüze dek uygulanan biçimiyle ister fiyat ister fiyat dışı araçlarla olsun, tarım kesimine yapılan devlet desteğinden aslan payını alanların, dengesiz toprak dağılımı nedeniyle yoksul köylüden çok, büyük toprak sahipleri olduğu, bilinen bir gerçektir. Örneğin ülkemizde hektarına bugünkü değeri ile 50 bin liranın üzerinde Devlet yatırımı yapılarak gerçekleştirilen sulama şebekelerinde, çiftçi ailelerinin yüzde 4'ü toprağın yüzde 34 ünün sahibi bulunmakta ve bu alanlarda 30 bin dönüme yakın aile mülkü topraklara rastlanabilmektedir. Toprak değerinin komşu kuru tarım alanlarına göre 10-15 kat arttığı sulama şebekelerinde, büyük toprak sahiplerinin Devlet yatırımlarının sağladığı değer artışından ortaya çıkan kazancı milyonlarca lirayı bulmaktadır. Oysa Amerika Birleşik Devletlerinde bile Devlet yatırımları ile gerçekleştirilen sulama şebekelerinde, bir çiftçi ailesinin sahip olabileceği toprak büyüklüğünün en çok 600 dönüm ile sınırlanmış olması, ülkemizdeki uygulamaya göre çok ilginçtir.

Bugünkü toprak mülkiyet deseninde, büyük ölçüde dar gelirli halkın vergisinden oluşan hazine kaynakları ile karşılanan, tarımsal girdi ucuzlatmalarında da durum aynıdır. Örneğin Demirel hükümetince bu yıl gübrede

yapılan indirim sonucu hazinece katlanılan 5 milyar liranın üzerindeki sübvansiyonun yaklaşık 2 milyar lirasından Türk çiftçisinin ancak yüzde 4 ünü oluşturan 160.000 dolayındaki ailenin yararlanmış olduğu ileri sürülebilir.

Devlet destekleme alımlarına konu olan ürünlerden pamuk, tahıllar, fındık, zeytin v.b. ürünlere ilişkin uygulamada da, küçük üretici yığınlarının gelir düzeyini olumlu yönde etkilemek amacı ile külfeti hazine kaynaklarınca karşılanan yüksek taban fiyatı uygulamalarında en büyük payı yine büyük işletmeler almaktadır. Örneğin buğday ürotiminde, tüm üreticinin ancak yüzde 3'ünü oluşturan 55 bin dolayındaki çiftçi Türkiye'de yılda pazarlanan buğdayın yüzde 41'ini; aynı biçimde pamuk çiftçisinin de yüzde 4'nün, pazarlanan pamuğun yüzde 35'ini ürettiği bilinen bir gerçektir.

Öte yandan yine Demirel hükümetince, fiyatlar genel düzeyinin yüzde 30 dolayında arttığı bir dönemi izleyen bu yıl; önemli tarımsal ürünlerimizin bir çoğunun fiyatı (pamuk, kuru üzüm, fındık, antep fıstığı v.b.) geçen yılki düzeyinde ya da buna çok yakın tutulmuş, diğerlerinde (buğday, kuru incir, çay, şeker pancarı v.b.) ise verilen fiyatlar yıllık enflasyon oranının altında kalmıştır. Böyle bir uygulamada, kullandıkları yüksek teknoloji düzeyi nedeni ile daha düşük maliyetle çalışan büyük işletmelerin kârdan zarar etmelerine karşılık asıl ezilenler yine küçük üretici durumundaki köylü yığınları olmuştur.

NASIL BİR DEVLET DESTEĞİ

Türkiye'nin günümüzdeki sosyo - ekonomik koşulları ve tarımın büyük ölçüde hava durumuna bağlılığı nedeniyle üretimde dolayısıyle gelirlerde ortaya çıkan dalgalanmalar, tarımda Devlet desteğinin sürüdürülmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak, Devletin elindeki olanakları tarımsal üretimin gelişmesine sevk ederken, tarımsal kaynakların en iyi biçimde kullanılması göz önüne alınmalıdır. O nedenle destekleme politikasında, tarım kesiminde fiyat ve fiyat dışı destek araçlarının bir arada ve tutarlı bir biçimde kullanılması ile verimliliğin arttırılması ve ekonomik gelişmeye uygun bir üretim kalıbına ulaşma temel kalıbında, hangi ürünün nerede ve ne miktarı yetiştirileceği bir «Üretim planında» belirlenir. Ulusal ölçekten, bölge ve işletme düzeyine değin inen üretim planlarının hazırlanmasında çeşitli tarımsal ürünlere olan iç ve dış talep ile yörelerin ekolojik (fiziksel) ve sosyo - ekonomik koşulları gözönüne alınmalıdır. Tarımsal üretimde her türlü devlet desteği anılan bu üretim planının etkili bir biçimde uygulanmasına yöneltilmeli, üretim planına ters düşen durumlar her türlü Devlet desteğinden kesinkes yoksun bırakılmalıdır.

Üretim planında Devlet destekleme alımına konu olacak ürünlerin garanti edilen en az fiyatları (yönlendirme fiyatları) daha tarım yılının başlangıcında, gereken durumlarda destekleme (koruma) fiyatları da hasaddan hemen önce, köylüyü aracıya soydurmayacak kadar erken açıklanmalıdır.

, Dengesiz bir toprak düzeninde uygulanmakta olan devlet destekleme alımlarının, daha çok çiftçinin. yararına işlendiğine daha önce değinilmişti. O nedenle, sosyal adalete ters düşen bu önemli sakınca, destekleme alımlarında küçük çiftçiye tanınacak ayrıcalıklı ürün kotaları ile giderilmelidir. Anılan bu ayrıcalığın sınırı, Devletin tarım kesiminde diğer sektörlerle karşılaştırmalı olarak öngöreceği, en az harcanabilir çiftçi gelirine göre saptanmalıdır. Önerilen böyle bir sistemin kötüye kullanılmadan etkili bir biçimde uygulanmasının ise ön koşulu, kırsal alanda güçlü bir kooperatifleşmenin gerçekleştirilmesidir.

(15.10.1975 Cumhuriyet)

TARIMSAL MÜCADELE VE KOOPERATİFÇİLİK

Akın ÖZDEMİR
Zir. Yük. Müh.

Hepimizin yakından tanık olduğu «BEYAZ SİNEK» zararlısının Çukurova Bölgesinde son iki yıldaki tahribatı yanında son günlerde basın ve yayın organlarından öğrendiğimize göre Trakya Bölgesi de «KIRTIRTILI» zararlısının hucumuna uğramıştır. Her iki zararlıda hızla yayılmakta ve Bölgedeki çok çeşitli ürünlerde zarar yapmaktadır. Çukurova Bölgesindeki zengin çiftçilerin geçen seneden beri yaptıkları çalışmalar «BEYAZ SİNEK» mücadelelerine gereken önemin verilmesini sağlamış, bu sene Türkiye'nin her tarafından Çukurova'ya gönderilen çok sayıda araç, teknik eleman ve ilaçla bu zararlı kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Şimdi Trakya çiftçileri seslerini yükseltmiştir. Onlarda güçlerini gösterecek, Devletin bu işle görevli teşkilatını Trakya'ya «SEFERBERLİK» ilân etmesini sağlayacaklardır. Fakat acaba şu şekilde yürütülen bir bitki koruma politikası sorunu çözümliyecek midir? Bu şekilde davranmak Zirai Mücadele örgütünü «İTFAİYE TEŞKİLATI» düzeyine indirmemekte midir? Küçük üreticilerin bu çalışmalardan yararları ne olmaktadır.

Bu gün dünyamız açlık sorunuyla baş başa bulunmaktadır. Afrika'da pek çok ülkede açlıktan günde yüzlerce insan ölmektedir. Dünya Buğday stokları hızla erimektedir. Memleketimizde belirgin bir şekilde bu sorun şimdilik kendisini duyurmasa da insanlarımızın yeterli şekilde beslendiğini söyleyebilir miyiz? Açlığın bilimsel tanımı tam yapılamamıştır. Fakat ortada olan gerçek memleketimizde pek çok kişinin gizli açlık içerisinde olduğudur.

Toplum yaşantısının temeli insan ihtiyaçları için gerekli maddelerin üretilmesidir. Bu ekonomik faaliyet tüm sosyal ve politik yapının belirleyicisidir. Gıda maddelerinin üretimini artırıcı faktörler içerisinde bitkilerin hastalık ve zararlara karşı korunması da çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle tarımsal mücadele politikasının yurt çıkarlarına uygun olarak saptanmasında, bu politikanın uygulanabilmesi için toprak ve tarım düzeninde gerekli değişiklik yapılmasında zorunluluk vardır. Bu gün memleketimizin tarımsal yapısının görünümü şöyledir:

1. Tarımımıza küçük köylü işletmeleri egemendir: 1 — 100 dekar arasındaki işletmeler toplam işletmelerin % 87 sini teşkil etmektedir.

2. Tarım arazisinin dağılımında dengesizlik vardır: Tarımla uğraşan ailelerin % 87 si toprakların % 47 sine sahipken, % 13 ü toprakların % 53 ne sahiptir.

3. Tarım arazisi çok parçalanmıştır: Toplam 3,1 milyon işletmenin % 92 si olan 2,8 milyon işletme iki ile on parçadan ibarettir. 10 ve daha fazla

parçalı işletmelerin oranı 1952 yılında % 23 iken bu oran 1973 yılında % 25 e çıkmıştır.

Böyle bir yapıda verimli ve kârlı tarımsal mücadele yapmak mümkün değildir. Türkiye'de tarımsal mücadele uygulamalarının en yoğun ve en kârlı olarak yapıldığı işletmeler pazar için üretim yapan kapitalist tarım işletmeleridir. Bu durum şu gerçeği vurgulamaktadır. Tarımsal mücadele politikası — Bu politikanın uygulamasında görev alanların Subjektif niyetleri ne olursa olsun — Tarım kapitalistleri ve toprak ağalarının çıkarına yöneliktir. Memleketimizin tarımsal mücadele politikası. en pahalı yöntem olmasına rağmen ilaçlı mücadeleye dayanmaktadır. Bütün eğitim, araştırma ve yayın çalışmaları ilaç tüketimini hızlandıracak şekilde yönlendirilmiştir. Bu durumda ikinci gerçeği vurgulamaktadır: Tarımsal mücadele politikası yabancı ilaç firmalarının çıkarına dönüktür.

Türkiye'nin dışa bağımlı çarpık yapısı içerisinde tarımsal mücadele ilaç şirketleri (Emperyalizm) ile Toprak ağalarının çıkarları arasında gidip gelmektedir. Son tahlilde Emperyalizm ve toprak ağaları arasındaki uzlaşma tarımsal mücadele politikasını belirlemektedir. Tarımsal mücadele ilaçlarının satışının kırsal alanda Tefeci-Bezirgan sermaye tarafından yürütülmesi bu dengenin unsurlarından biridir. Ziraat Mühendisleri Odasının yıllardan beri tarımsal mücadele ilaçlarının satışını bu konuyu bilen Ziraat Mühendisleri ve Teknisyenleri tarafından veya bunların sorumluluğu altında yapılması için verdiği mücadele bu egemen güçler ittifakının duvarını aşamamıştır.

— ULUSAL TARIMSAL MÜCADELE POLİTİKASI NASIL OLMALIDIR —

İnsan ve hayvan sağlığında olduğu gibi bitki sağlığında da temel iki yöntem vardır. Birincisi bitkiye hastalık ve zararlının bulaşmasını önleyen KORUYUCU yöntem, diğeri Hastalık ve zararlı bitki üzerinde zarar vermeye başladığında uygulanan TEDAVİ EDİCİ yöntem. Bu iki yöntem dengeli şekilde yürütülmeli fakat ağırlık koruyucu yönteme verilmelidir. Hastalık ve zararlılara dayanıklı bitki çeşitlerinin bulunması ve bu gibi nitelikleri taşıyan çeşitlerin çiftçiye intikali için çalışmalar yapılmalıdır. Yeni bir çeşit elde etme uzun yılları alacaktır. Bunun için kısa dönemlerde ilaçlı mücadeleye zorunlu durumlar dışında baş vurmamak, zorunlu durumlarda da çok yönlü etkileri olan ilaçlar yerine tek yönlü ilaçlar kullanılmalıdır. (Bilgisizce ve gelişi güzel yapılan ilaçlamalar memleketimizde Biyolojik dengeyi alt üst etmiş, giderilmesi uzun yıllara ve masraflara neden olacak zararlar ortaya çıkmıştır.)

Bu gün ülkemizde tarımsal mücadele ilacı üreten ilaç fabrikaları ithal edilen ara maddelerin Türkiye de birleştirilmesine dayanan MONTAJCI bir niteliktedir. İlaç firmaları aynı nitelikteki ilacı çok değişik adlar altında ayrı ayrı patent hakkı ödeyerek ve maliyeti şişirici aşırı reklamlarla satmaktadır. İlaç firmaları kârını yükseltmekte, ithalata daha fazla döviz harcanmasına yol açmaktadırlar. İlaç fabrikaları tamamen dışa bağımlı ve yabancı tekellerin kontrolu altındadır. Bu firmalar atıl kapasiteye rağmen fiyatları çok yüksek tutarak kâr elde etmektedirler. Bu nedenle ilaç endistrisi ulusal kaynaklara dayalı olarak halk eliyle kurulmalı ve işletilmelidir.

KOOPERATİFÇİLİK ZORUNLUDUR

Ulusal bir tarımsal mücadele politikasının uygulanabilmesi için kooperatifçilik zorunludur. Çünkü bitkilerimize arız olan zararlı ve hastalıkların

mücadele periyodu çok değişken ve kısa sürede müdahaleyi gerektirmektedir. Parçalı ve küçük tarımsal yapıda bunu gerçekleştirmek olanaksızdır.

Küçük tarım işletmelerinin zamanında, mücadele, alet. ekipman ve tarım ilacını temin etmesi güçtür.

Küçük tarım işletmelerine modern tarımsal mücadele hizmetlerinden yalamak mümkün değildir.

Küçük ve parçalı tarım işletmelerinde mücadele kârlı ve verimli olmamaktadır. Bütün bu nedenlerle küçük tarım işletmeleri (İşletmelerin % 87 si) tarımsal mücadele hizmetlerinden yararlanamamaktadır.

Küçük tarım işletmeleri tarımsal kooperatifler kurarak güçlerini birleştirdikleri zaman:

— Hastalık ve zararlıya karşı zamanında müdahale etme imkanına kavuşacaklardır. Böylelikle hem hastalık ve zararlıya karşı gerekli mücadele döneminde mücadele etme imkanına, hemde maddi zarar ve zaman kaybına engel olacaklardır.

— Tarımsal mücadele aletlerini kolaylıkla sağlıyabildikleri gibi bu aletleri en verimli şekilde kullanacaklardır. Ayrıca bu alana yatırım yaparak tarımsal mücadele alet ve ekipmanlarının üretimini bizzat yapacaklardır.

— Ortaklarının tarımsal mücadele ilacı ihtiyaçlarını ucuz ve zamanında sağlıyabildikleri gibi ayrıca kooperatif üst örgütleri vasıtasiyle ilaç fabrikası yapımına ve üretime dönük çalışmalar yapacaklardır. Kırsal alanda ilaç satışlarını üslenerek aracı ve tefecilerin sömürülerine engel olacaklardır.

— Tarımsal kooperatifler, tarımsal mücadele hizmetlerinde görevli yurtsever teknik elemanların çalışma randımanını yükseltecektir.

Şu gerçek hiçbir zaman unutulmamalıdır: «Kooperatifler, gerek örgütsel yanlarıyla ve gerekse ekonomik yanlarıyla, ekonomik dolayısıyla, politik, kültürel, mali ve başka yönleriyle ülkenin kaderini ellerinde tutan egemen güçlere karşı «ULUSAL» bir alternatiftir.»

DUYURU

Dergimizde yayınlanmak üzere yazı gönderecek kişilerin yapıtlarını

1. Daktilo ile iki satır aralığında yazmalarını
2. Yazıların 10 daktilo sayfasını geçmemesini
3. Öz Türkçe ile yazmalarını, rica ederiz.

Diğer yönden, Ülkemizin sorunlarını vurgulayan, çözüm yolları öneren ve mesleki yönden yeni uygulamalar ve bilgiler içeren telif yazıların basılmasına ağırlık verilecektir.

Değerli meslektaşlarımızın bizi destekleyecekleri umudu ile saygılar sunarız.

ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ

Çeltik Yetiştiriciliği ve Islahında Son Aşamalar [1]

Dr. N. Açıkgöz (2)

Orijini Uzak-Doğu olan bu kültür bitkisi yine oralarda en fazla tüketilmektedir. Yıllık kişi başına tüketimin 200 kg.'ı bulduğu ülkeler mevcuttur (Malezya). Uzak-Doğu'nun bu milli gıdası batı ülkelerinde de düşük proteinine rağmen hazmı kolay nişastası ile buğdayın yerini zorlamakta ve tüketimi ile sosyal refahın bir simgesi olma yolundadır. Nitekim bizde de DPT. 3. 5 yıllık planda ferd başına tüketimin 1967 den 1977 ye 1.7 kg.lık bir artışı ön görmüştür.

Çeltik mısırdan sonra en fazla ürün kaldıran bir hububat cinsi olarak tarımsal açıdan ayrı bir değer taşır. 288 kg/da. dünya verim ortalaması ise bazı ülkelerce kat kat geçilmiştir. Örneğin, İtalya, Mısır, A.B.D. ve Japonya'da verim 500 kg/da.ın üstündedir. Türkiye'de ise 393 kg/da. verimle 60.000 ha. ekim alanı ihtiyacımızı karşılayamıyacak durumdaddır. Öte yandan 1972 yılında tüm tarım alanımızın % 7,1 i sulanabilmekte iken 1977 için % 27,8 lik artışı planlanmıştır. 9 milyar m^3 ü tarım için toplam 11,8 milyar m^3 yıllık su tüketimimiz ise 88 milyar m^3 lük potansiyelimizin çok altındadır. (DPT 3. yıllık plan). Yapımı tamamlanan ve planlanan birçok barajımız ise tarımsal su tüketimine imkân verecektir. Bu açıdan sulu tarımın kârlı bitkisi çeltik, gün geçtikce daha fazla sahalarda ekilebilecektir. İkinci mahsul alternatifinde bu bitki, en şanslı durumdadır.

1969 yılı itibarı ile Türkiye'de çeltik ekim bölgeleri ve illerde ekim alanı, üretimi, verimi ve randımanı tablo 1' de özetlenmştir.

---

(1) Tarla Bitkileri Seminerinde (Bornova-1975) tebliğ olarak verilmiştir.

(2) E.Ü.Z.F. Agroekoloji ve Genel Bitki Islahı Kürsüsü Bornova-İzmir

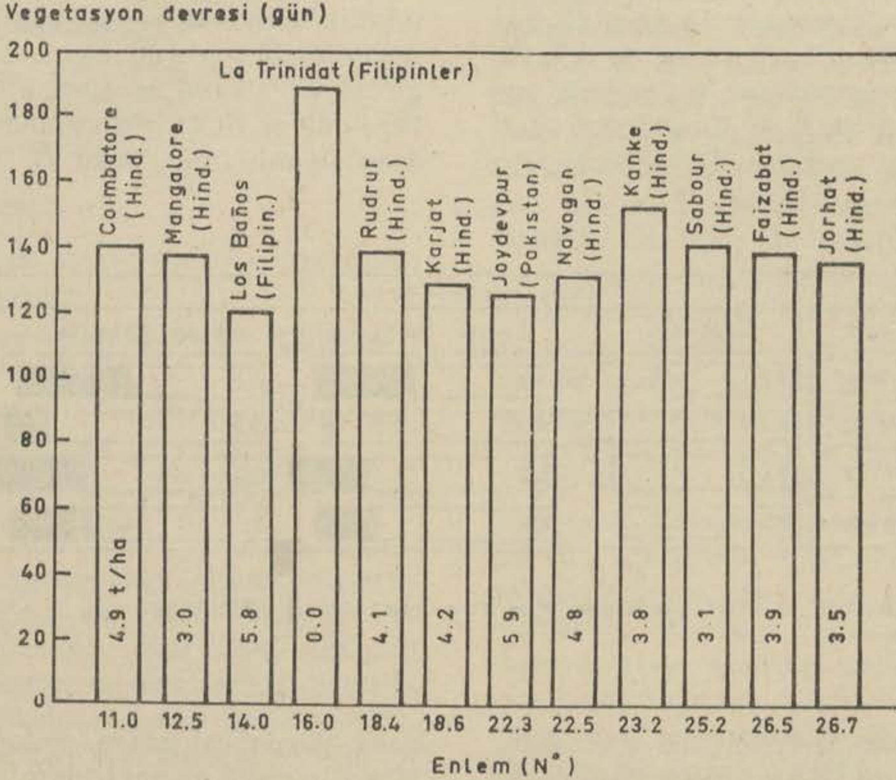
Tablo 1 : Türkiye çeltik ekim bölge ve illerinde ekim alanı, üretim ve verim (1969) (Güneş 1971'den)

Bölgeler	İl Adı	Ekim alanı (Hektar)	Çeltik üretimi (Ton)	Çeltik verimi (Kg/Ha)	Hesaplanan Pirinç (Ton)
	Ankara	2 398	10 886	4 540	6 594
	Bolu	143	643	4 496	389
	Çankırı	750	1 800	2 400	1 090
Ortakuzey	Çorum	4 215	16 860	4 000	10 212
	Eskişehir	202	835	4 134	506
	Kütahya	20	60	3 000	36
	Toplam	7 728	31 084	4 022	18 827

Ege	Aydın	200	525	2 625	325
	Balıkesir	1 159	5 640	4 866	3 488
	Çanakkale	1 524	6 150	4 035	3 804
	Denizli	50	200	4 000	124
	İzmir	525	1 550	2 952	959
	Manisa	208	964	4 635	596
	Toplam	3 666	15 029	4 100	9 296
Marmara	Bursa	2 205	8 905	4 039	5 486
	Edirne	8 801	27 565	3 132	16 983
	İstanbul	383	1 552	3 008	956
	Kırklareli	1 340	5 300	3 955	3 265
	Sakarya	60	260	4 333	160
	Tekirdağ	1 123	4 227	3 764	2 604
	Toplam	13 912	47 809	3 437	29 455
Akdeniz	Adana	3 814	17 921	4 699	11 450
	Antalya	75	226	3 013	144
	Gaziantep	870	1 680	1 931	1 073
	Hatay	500	1 500	3 000	958
	İçel	5 270	16 255	3 084	10 385
	Maraş	2 805	9 065	3 232	5 792
	Toplam	13 334	46 647	3 498	29 813
Kuzeydoğu	Artvin	260	440	1 538	240
	Kars	292	1 066	3 651	640
	Toplam	552	1 466	2 656	880
Güneydoğu	Bingöl	72	216	3 000	125
	Bitlis	90	630	700	364
	Diyarbakır	1 454	4 293	2 953	2 478
	Hakkari	125	3 464	3 712	268
	Mardin	457	1 063	2 326	614
	Siirt	804	2 362	2 938	1 363
	Urfa	850	1 357	1 596	783
	Toplam	3 852	10 385	2 696	5 995
Karadeniz	Kastamonu	1 785	6 550	3 669	4 413
	Ordu	150	443	2 887	292
	Rize	40	53	1 325	36
	Samsun	9 100	38 900	4 275	26 207
	Sinop	2 406	10 729	4 353	7 228
	Zonguldak	75	105	1 400	71
	Toplam	13 615	56 770	4 170	28 093
Ortadoğu	Adıyaman	180	1 051	5 839	625
	Amasya	280	1 320	4 714	785
	Elazığ	100	120	1 200	71
	Malatya	94	179	1 904	107
	Toplam	654	2 670	4 083	1 589
Genel Toplam		**57 313**	**211 860**	**3 697**	**130 421**[x]

[x]DIE., Tarım İstatistikleri özetinde 126 800 ton olarak verilmiştir. s. 9.

1960 larda, özellikle geri kalmış ülkelerde, artan nufusa yeterli ana gıda maddesi bulma açısından, çeltik sorunlarına eğilip, çözümler bulmak imkânlarını araştıran teşekküller Filipinler'de Milletler-arası bir Çeltik Araştırma Merkezi kurmuşlardır (IRRI: The International Rice Research Institute). İşte bu kuruluş Güney-Doğu Asya'da yeşil reformu gerçekleştirmiştir. Her çeşidin birçok ekolojik bölgelerde tarımı, çeltik için fotoperyodik açıdan zorluklar yaratmaktadır (Şekil 1).

Şekil : 1 — 12 Asya ekolojisinde Haziran veya Temmuz'da ekilen IR 8 çeşidinin vegetasyon uzunluğu ve verimi

Ayrıca kültürel yöntemlerde, teknolojik taleplerde farklılık bu Çeltik Araştırma Merkezinin işlerini daha yoğunlaştırmıştır. 1972 yılında kuruluşun 650 ye yakın araştırıcısının olduğunu burda belirtmek gerekir. Tüm çalışmasının en ideal yürütüldüğü bu kuruluşta çeltikçi, ıslahcı, entomolog, fitopatolog, teknolog, ekonomist ve birçok diğer mütehassısın beraber çalışması ilk hamlede Güney-Doğu Asya'da en uygun bitki boyutunu oluşturup bu boyutlara en iyi uyabilen bitkiyi geliştirmişlerdir. Yüksek adaptasyon kabiliyeti ile çeşitli etkenlerden yatmayacak kısalık ve sap sağlamlığında, güneş ışınlarını en iyi değarlendirecek yaprak yapı ve konumunda, gübreden en iyi istifade edebilecek, verimli bir çeşidin melezleme yöntemiyle 1966 larda elde edildiğine şahit oluyoruz. IR 8 le tanımlanan ilk çeşit gerçekten IRRI'nın yeşil reformunun bayrağı olmuştur.

Bu melezin anaçlarından biri Taiwan orijinli kısa boylu «Dee-geo-woo-gen», diğeri ise hastalıklara dayanıklı Indonezye orijinli «Peta» dir. Her iki ebeveyn de indica grubunda yer almakla

beraber değişik orijinli oluşları melezlerinin üstünlüğünü ortaya koymuştur.

IR 8 in geniş adaptasyonu (şekil 1) kısa zamanda geniş ekim alanlarına yayılmasını sağlamıştır. Hatta Türkiye'de denemelerinin müsbet neticeler verdiği ekolojiler mevcuttur. Toprak - Su TARSUS Bölge Araştırma Enstitüsünde 850 kg/da verim, bu çeşit için çok büyük bir performansdır (Anoym 3). Son yıllarda geliştirilen hatların % 60 ında bu çeşidin anaç olarak kullanıldığı gerçeği karşısında E. Ü. Ziraat Fakültesi Agroekoloji ve Genel Bitki Islahı kürsüsünün Ege Bölge TOPRAKSU A. Enstitüsü ile müştereken yürüttüğü çeltik araştırmalarında bu çeşit de gözleme alınmıştır. Internasyonal çeltik araştırmacıları yoğun çalışmalarının meyvelerini toplamaya devam etmişler ve 1957 de IR 8 le aynı teknolojik özellikte fakat daha az su ve gübre ile aynı verimi sağlıyan IR 5 geliştirilmiştir. Pazar ve mutfak açısından ise bu çeşitlerin göz doldurmadığı görülmüştür. Güney-Doğu Asya halkının zevklerine uyan IR 20, IR 22 ve IR 24 gibi çeşitler bu açtğı kapatabilmişlerdir (Şekil 2).

Çeşit	Dane verimi (t/ha.)		
	Gübresiz	Fosfor 30 kg/ha.	Potas 30 kg/ha.
IR8	2.7	4.7	4.9
IR 22	4.3	4.5	5.2
IR 20	3.6	5.2	5.3
Ortalama	3.5	4.8	5.1

Şekil: 2_3 İRRİ çeşidinde P ve K'a reaksiyon (IRRI'den)

Yukarda da değinildiği gibi çeltik, hububatların en az protein oranı gösterenidir. Beslenmedeki eksiklikleri gidermek için pirincin protein oranını yükselten çalışmalar henüz semeresini vermemiştir. IRRI elindeki 15.000 ve senelik 1500 artan materyalle bu sorunun kısa zamanda çözümleneceği beklenmektedir (Wilhelmy, 1973). Amino asidler açısından ise pirinç diğer hububatlardan daha dengeli bir durum gösterir.

Özellikle hastalıklara mukavim hat ve çeşitlerin araştırılması da yine bu kuruluş tarafından gerçekleştirilerek hem hastalık ve hem de zararlılara dayanıklı birçok çeşit çiftçi emrine verilmiştir. Fakat özellikle hastalık etmenlerinde ırk teşekkülü, araştırmacıları daha yoğun çalışmaya zorlamaktadır. Tüm hastalık ve zararlılara mukavemet kaynağı bir poligenin yokluğu özellikle hastalık, zararlı-araştırıcı yarışının daha uzun yıllar devam edereği gösterir (Khush ve Beachell, 1972).

Dünya'da önemli çeltik mantarî. bakteriyel ve virus hastalıkları ve zararlıları son durumları ile kısaca şu şekilde sıralanabilir (Khush ve Beachell, 1972):

Mantarî hastalıklar:

— Pricularia oryze (Çeltik Yanıklığı)

— Corticium sasakii (Kın lekesi, kılıf lekesi)

— Helminthosporium sigmideum (Çeltikte sap çürüklüğü)

— Helminthosporium oryzae (Çeltikte kahverengi leke)

Bacterial hastalıklar :

— Xanthominas oryzae (Çeltik beyaz yanıklığı, bakteriyel yaprak »)
— Xanthomonas translucens (Bakteriyel çizgi hastalığı)

Virus hastalıkları :

— Oryza virus (Çizgili mozaik virus)
— Hoja blanca (Çeltik beyaz yaprak virusu)

Çeltik zararlıları ;

— Chilo suppressalis, — Tryporyza incrtula,
— Tryporyza innatata — Chilotraea polychryza,
— Sesamia inferens, — Pachydiplois oryzea,
— Nilaparrata Ungens, — Leptoqorisa ssp.

Bu ıslah konuları yanında yetiştirme tekniğine ait çeşitli gelişmelerde ihmal edilemez. 1950 lerden itibaren artık Hindistan'da da şaşırtma ile çeltik tarımı başlamış, böylece serpme yöntemi, çeltikcilik bakımından geri tarım ülkelerine özgü kalmıştır. Şaşırtma için gerekli fide yetiştirme tekniği de yeni aşamalara sahne olmuş su altı ve kuru yastık ve Dapog yöntemleri Güney-Doğu Asya'da tatbik sahaları bulmuştur. Su altı ve kuru yastıklar suyun devamlı ve ara sıra tatbiki ile ilgilidir. Dapog yöntemi ise havuz biçimi yapıların tabanına örtülen muz yapraklarının üstüne tohumların serpilmesi ve bunların 1 cm. kalınlıkta suda bırakılarak bir halı görünümünü alacak şekilde fideleri geliştirmeyi amaçlar.

Ekimle ilgili bir başka gelişmenin tarih ise oldukça eskidir (1930). Uçakla tohum ekilmesi Amerika'da yıllardan beri süregelmektedir. Bu yöntemde 18-24 saatlik bir suda bırakma, 24 - 48 saat kurutma ve 7,5 - 15 cm. su kalınlığında tavalara tohum serpilir.

Çeltik fotoperyodik açıdan hassas bir bitkidir. Vegetasyon uzunluğu değişik varyeteler olmasına rağmen her çeşit için en uygun bir ekim zamanı vardır. Ekolojik isteği, şekil 1 de de görüldüğü üzere, yerine getirilmediği müddetçe düşer, hatta dane bağlamaz. Halbuki değişik ülkelerde tarım uygulaması farklıdır. Senede birden fazla mahsul alma durumunda her çeşidin ekilemiyeceği buradan ortaya çıkar. Fakat çeltik subtropikal ülkelerde, geç ekilebileceği için, hububat hasadını müteakip en kârlı bir ikinci mahsul bitkisi olabilmektedir. Türkiye'nin birçok ekolojisinde bu imân vardır. En ümitsiz görülen ekolojilerde şaşırtma ile erkenci çeşitlerin tarımı araştırılmalıdır. Bu hedefe dönük bir çalışma E.Ü. Ziraat Fakültesi Agroekoloji ve Genel Bitki Islahı Kürsüsü ile Ege Bölge Toprak-su Araştırma Enstitüsünün bir müşterek projesinde araştırmaya alınmıştır. Üç ayrı ekim zamanından sonuncusu, arpanın tarlayı boşalttığı günlere rastlamaktadır. Şaşırtma, mizber ve serpme yöntemlerinden hiç olmadı 1.si, Ege koşullarında verimli ve kaliteli bir çeltik çeşidinin 2. mahsul olarak tarımsal üretimimizi artırma olanağına sahip görünüyor. Denemede üç ayrı çeşidin kullanılması yargıda isabet şansını arttırmaktadır.

Özellikle fotoperyodik hassas verimli toropik orijinli çeltik çeşitlerinin ülkemizde tarımı yine şaşırtma yöntemi ile gerçekleşebilecektir. Yine yukarıda adı geçen kuruluşların bir diğer müşterek denemelerinde IRRI den gönderilen 12 üstün çeşit ve hattı bu açıdan gözleme tabi tutulmaktadır.

Çeltikte gübre ile ilgili çalışmalar Türkiye için tam hedefe varmış sayılmamakla beraber Tarsus ve Menemen Bölge Topraksu Araştırma Enstitüleri-

nin bulguları çeltikciliğimize ışık tutacak mahiyettedir (Anonim 1,2).

1967-1971 yılları arasında Tarsus'ta yürütülen bir denemede «Mısır» çeşidi için 10 kg/d saf N ve 10 kg/d saf P en iyi verimi sağlamıştır. Buna rağmen yüksek doz azot uygulaması ile bir başka denemenin başlatılması önerilmiştir. (Anonim 3) Kadirli ilçesi için 1969-1971 yıllarında kurulan bir başka ticari gübre denemesinde ise 10 kg/d saf N ve 5 kg/d saf P verilmesi tavsiyeye değer bulunmuştur. Her iki denemede de fosfor, ekimden önce parsellere serpilip toprağa gömülmüştür. Azotlu gübre ise yarısı ekimi takipeden 30. ve diğer yarısı da 60. günde verilmiştir.

Ege Bölgesinde ıslaha muhtaç çorak yerlerde yetiştirilecek «Bersani» çeşidi çeşidi için en uygun azotlu gübre doz, verme ve şeklini saptamayı hedef alan bir başka araştırmada ise (Anonim 1) çeltik ihtiyacı olan 12-15 kg/d azot ihtiyacının 1/3 ünü ekimden önce diskaro altına, geri kalanın ise kardeşlenme başladıktan sonra iki veya üç defada eşit oranlarda birer ay arayla uygulanması en iyi sonucu vermiştir.

Kabullenmek gerekirki bu bulgular yalnız denemenin yürütüldüğü ekolojiler ve kullanılan çeşitler için geçerlidir. Buna rağmen bu bulgulardan yararlanılarak diğer ekolojiler için kurulacak denemelerde en isabetli kombinasyonlar seçilebilir.

Çeltik su ihtiyacı en fazla olan bir kültür bitkisidir Suyun bulunabileceği ve ekolojinin uygun olduğu yerlerde kârlılığı ve tarımsal üretime katkısı, çiftçiyi devamlı çeltik ekimine itmiştir. Türk Kanun koyucusu bu ve diğer bazı nedenlerle bir «Çeltik Ekim Kanunu» (Dustur cilt 17. 1936) çıkartarak, çiftçinin ekim isteklerini düzen ve kontrolu olmak gerekçesini duymuştur. Çeltik tarımında sağlık sorunu da etken durumdadır. Sıtma taşıyan sivrisinek üreme ve çoğalmasına çeltik tavaları ortam teşkil ederler. Bu hususta mevcut çeltik ekim kanununa ilaveten Tarım Bakanlığı ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı arasında 1971 yılında bir çeltik Ekim Protokolu imzalanmıştır (Güneş, 1971). Buna göre çeltik ekimine toplu ve geniş arazilerde müsaade edilecek, kontrolü güç, birbirinden uzak ve sağlık tedbirleri alınmayan münferit ekimlere izin verilmeyeceği öngörülmüştür. Halbuki 1971 de yayınlanan bir araştırmada 1960-70 yıllarında illerimize dağılan sıtmalı kişilerin adedi ve illerin çeltik ekim sahaları arasında bir korrelasyon bulunamamıştır. Öte yandan yine bu araştırmaya göre (Güneş, 1971) çeltik ekiminin yapılmadığı veya ekimin zayıf bulunduğu bölgelerde sıtma hastalığı vardır ve hastalık mücadele durumuna göre azalmış ve çoğalmıştır.

Bütün bu bulgu ve iddiaların gerçek yorumu için bir çeltik araştırmacısı ve bir entomologdan kurulu ekibin kesik sulamanın alternatiflerinin çeltik verimine ve sivri sinek üremesine etkisini araştırması gerekir. Halen sulanabilen arazilerimizin % 3,4 ünde ekilen çeltik üretiminin artırılması ise ilk elde ekim alanının genişletilmesi ile mümkündür.

Çeltik teknolojisinde de ilginç bazı noktalar vardır. Örneğin, çeltiğin pirince dönüştürüldüğü fabrikasyon evveli PARBOİLİNG denen, çeltiğin su, buhar muamelesi takiben yavaşca kurutulmasını içeren yöntem bugün dünya çeltik tüketiminin 1/5 i için geçerlidir. Değişik alternatifleri ile çeşitli ülkelerde uygulama bulan bu işlemle şu değişmeler gerçekleşmektedir: (GARİBOLDI, 1974).

1. Suda çözülür unsurlar (vitamin ve madeni tuzlar) çözülüp dane içine dağılırlar. Bu dağılma danenin değişik tabakalarında farklı olur.

2. Kurutma, çeltikdeki ilk rutubete bağlı olmaksızın rutubeti optimum düzeye indirir.

3. Dane protein iskeletinde gömülü nişasta daneleri şişer ve çevredeki boşlukları doldurur.

4. Pirinç nişastasının kendine has heterojen görünümü homojen ve toplu hal alır.

5. Protein, ayrılmış olarak jelatinleşmiş nişasta içinde dağılmıştır. Mikroskop altında zor farkedilir ve ekraksiyona daha az müsaittir.

6. Aleronda granül şekilde depo edilen endospermdeki yağ parçacıkları çözülür.

7. Danede mevcut enzimler kısmen veya tamamen aktifliklerini kaybederler.

8. Embrio ve endospermde mevcut yağda çözümlenen unsurlar belirli ölçüde çözülür ve dağılırlar.

9. Çimlenme, fungal spor, yumurta, larva ve böcek gibi biyolojik aktivite tamamen yok olur.

Görülüyorki çeltikle ilgili birçok çalışma kolu vardır. Genetikçiden teknoloğa, ıslahcıdan ekonomiste, agronomdan entomoloğa, çeltikle ilgili ilerlemelerde görev almışlardır. İşte henüz tam başlamış çeltik araştırmalarımızın, bu görüş açısından ilgili tüm bilim kollarının devreye girmesi ile ülke çapında başlatılması gerekmektedir. Zaten halihazırda çeltik ile ilgili kuruluşlar ancak birer-ikişer konuyu üzerine alabilmekteler. Her açıdan yaklaşımı ve bir tim çalışmasını gerçekleştirmekle biz tarımsal üretimimizde daha kısa zamanda ve daha fazla artış sağlıyabiliriz.

Çeltik araştırmalarında özel kesim hak ve vazifesini anlamış olması halinde, maddi ve manevi desteği ile konuya daha açıklık kazandırırken fakir devlet bütçesinin pahalı araştırmaları desteklemesinde yardımcı olabilecektir.

LİTERATÜR

1. Anonim (1) Menemen Bölge Topraksu A.E. 1970-71 A.R özeti Menemen 1972

2. Anonim (2) Tarsus Bölge Topraksu A.E. 1971 A.R. özeti. Tarsus 1972

3. Anonim (3) Tarsus Bölge Topraksu A.E. A. Raporları 1974

4. DPT Kalkınma Plânı 3. 5 yıl (1973 1977) Ankara 1973

5. DUSTÜR Cilt 17. (3039 sayılı Çeltik Ekim Kanunu) 1936

6. GARİBOLDI, F.: 1974 Rice Parboilıng. FAO adp 97.

7. GÜNEŞ, T. 1971: Türkiye Çeltik Ekonomisi. A.Ü.Z.F. yayını No: 509. Ankara

7. a — GÜNEŞ T. 1975 Çeltiğin Türkiye Ekonomisinde yeri (Çeltik Simpozyomu 1975 İst.)

8. KHUSH, G.S. and H.M. BEACHELL 1972. Breeding for deasase msect resistance. at. IRRI. Rice Breeding Proc. 1972 IRRI.

9. WILHELMY, H. 1973. Studies in Rice Cultivation in South-East Asia. In App. Sci. ad Development. Tubingen 1973.

Türkiye'de Kooperatifçilik, Köy Kalkınma Kooperatiflerinin Durumu ve Gelişme Olanakları

Dr. Abdullah ÖZTÜRK (*)
Zir. Yük. Müh.

Bilindiği gibi Kooperatif, en kısa tanımı ile «iş birliği veya birlikte iş yapmak» demektir.. Kooperatif toplumların ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının daha ziyade dar gelirli toplumların birleşerek kendi maddi ve manevi güçlerini birleştirmeleri demektir. 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'muz Kooperatifi «Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortakların belirli ekonomik menfaatlarını ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve Kamu tüzel kişileriyle, özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler, dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere Kooperatif denir.» şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımlamalardan da kolaylıkla anlaşılabileceği üzere Kooperatiflerin esas amaçlarını şöyle sıralamak mümkündür;

1. Şahısların tek başına yapmak olanaklarını bulamadıkları işleri yapabilmek için topluluk halinde bir araya gelmeleri,

2. İhtiyaç duyulan hizmeti yapabilmek için ayni hizmetten yararlanmak durumunda olan kişilerin bir araya gelmeleri,

3. Kooperatifi oluşturan bireylerin kendi arzu ve iradeleriyle bir araya gelmeleri,

4. Kooperatifin yapacağı işlerde doğabilecek kâr ve zararları karşılamak üzere ekonomik güç ve kaynaklarla bir araya gelmeleri,

5. Toplum sorunlarına çözüm yolu bulabilmek amacı ile kendi kendine yardım esasları içinde örneğin kendi üreticisi, kendi değerlendiricisi, kendi satıcısı, kendinin görev yapan memurları. kendi işletmecisi ve kendi tüketicisi olarak yapılacak hizmetleri kendi bünyesinde görmek için bir araya gelmeleri,

6. Kooperatif kuruluşlarda esas amacın kâr değil, Kooperatifi oluşturan ortaklara ve daha geniş anlamda topluma hizmet için bir araya gelmeleridir.

Kooperatifçilik hareketler gerçek anlamda ilk olarak 19. yüzyılda İngiltere'de Robert Owen adında bir işletme sahibinin girişimleriyle başla-

---

(*) Devecipınar Köyü Kalkınma Kooperatifi, Yem Sanayi Fabrikası Müdürü.

mıştır. Bundan sonra Owen'in düşünceleri doğrultusunda 28 dokuma işçisinin bir araya gelerek 1844 yılında Rochdale Kasabasında kurdukları ilk Tüketim Kooperatifi'ni görüyoruz. Ingiltere'deki bu gelişmelerden sonra Fransa'da Charles Fourier'in öncülüğü ile Tarımsal Kooperatifçiliğin ve Almanya'da da Fiedrich Wilhelm Raiffeisen'in öncülüğü ile Kredi Kooperatiflerinin kurulduğunu müşahade etmekteyiz.

Türkiye'mizde ilk olarak gerçek Kooperatifçilik ilkelerine uygun kooperatif hareketin öncülüğünü büyük Devlet adamı Mithat Paşa 1863 yılında Niş Valisi iken bu ilin Pirot Kasabasında kurduğu «Memleket Sandığı» adındaki Müessese ile başlatmıştır. Ancak memleketimizdeki Kooperatifçilik hareketleri Avrupa Ülkelerinde oduğu gibi süratli bir gelişme gösterememiş ve oldukça yavaş gelişmiştir. Özellikle Cumhuriyetimizin kurulmasından sonra kooperatifçiliğimiz önemli gelişmeler kaydetmiş ve tam olmasa bile arzulanan boyutlara ulaşabilme yolunda önemli ilerlemeler göstermiştir. Bu arada 1935 yılında yürürlüğe giren «Tarım Satış Kooperatifleri Kanunu« ile tarım satış kooperatiflerinin kurulması ve kısa bir duraklamadan sonra 1950 yılından itibaren Pancar İstihsal, El Sanatları, Esnaf Kefalet ve Toprak-Su Kooperatiflerinin kurulması olanaklarının sağlanmış olduğunu müşahade etmekteyiz. Ancak bu kuruluşlar devletin kontrol ve denetimi altında yürütülen güdümlü Kooperatifçilik olarak nitelendirilebilir. Bu itibarla demokratik anlamda toplumun istek ve arzuları doğrultusunda Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde görüldüğü gibi, aşağıdan yukarıya doğru halkın boyutlandırdığı gerçek anlamdaki Kooperatifçilik hareketleri 1965 yılından sonra çok amaçlı Tarımsal Köy Kalkınma Kooperatifleri olarak ortaya çıkmış ve memleket yüzeyine süratle yayılma olanaklarını bulmuştur.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler, 9/7/1961 tarih ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 51 inci maddesinde yer alan «Devlet Kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır» hükmü uyarınca çıkarılan 24/4/1969 tarih ve 1163 sayılı Kooperatifler Yasarı'na göre kurulmuş ve bu Yasa çerçevesi içinde çalışmalarını sürdüren kuruluşlardır. Bu kuruluşlar, özellikle kırsal alanda yaşayan dar gelirli ve ekonomik olanakları yetersiz köy toplumumuzun sosyal ve ekonomik gelişimini sağlamak amaçlarını hedef almış ve bunu gerçekleştirmek üzere girişimlerde ve uygulamalarda bulunan müesseselerdir. Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiferin kuruluşları toplum ihtiyaçlarını karşılayabilecek çeşitli ürün üretimleri sayesinde üretici ve tüketici çevrelerin karşılıklı yararlarının korunması amaçlarının gerçekleşmesinde önemli rol oynamasının temini esas alınmıştır.

Gerçekten son yıllarda Türk toplumu üretici olarak ve tüketici olarak büyük bir sıkıntının içinde bulunmaktadır. Üretim malları tüketicinin ihtiyacına yetecek üretim düzeyine erişememiştir. Tüketici, üretim mallarının çok yüksek fiyatlı olması nedeniyle arzuladığı malı ihtiyacı oranında satın alamamaktadır. Alsa dahi parasının gerçek karşılığını alamamış olmanın üzüntüsü ve ezginliği içinde bulunmaktadır. Zira tüketim malları üreticiden tüketiciye intikal ederken büyük bir aracı kütlesi, üreticiden aldığı malların niteliklerini değiştirerek ve tüketiciye intikal sırasında üzerine büyük kâr payları koyarak piyasaya çıkarmaktadir. Esasen alın teri döken, maddi ve ma-

nevi büyük sıkıntılar içinde hayatını sürdürmeye çalışan, en çok emek sahibi olan üreticinin almaya hak kazandığı emeğinin karşılığını alabilmesi de mümkün olamamaktadır. Bu nedenlerle üretici olarak hemen hemen memleketimizin % 70 şini ve tüketici olarak günün yirmi dört saatında hepimizi yakından ilgilendiren bu üretim ve tüketim mallarının üretici ve tüketiciye insanca bir yaşama ortamı temin edebilecek şekilde üretilmesi, stoklanması, işlenmesi, ulaştırılması ve pazarlanması amaçlarının gerçekleştirilmesi için Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçllı Kooperatifler kurulmaya başlamıştır.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin kırsal alanda fiilen kurulmaya başlaması 1965 yılında ve onu takip eden yıllarda bu kooperatiflerin kurulmaları büyük bir hız kazanmış ve memleket yüzeyinde bir çığ gibi büyüme olanağını bulmuştur. Bu kuruluşların sayı bakımından artışları paralelinde Proje uygulama olanakları ne yazıkki sağlanamamıştır. Köy İşleri Bakanlığı'nın «1974 Mali yılı Bütçe Önerilerine ilişkin Bilgiler» adlı Bütçe Raporundan alınan değerler (Tablo: 1) de 30/11/1974 tarihi itibariyle Ülkemizde kurulan Kooperatiflerin çeşit ve sayıları topluca gösterilmiştir.

(TABLO : 1)

Kooperatifin Adı	Birlik ve Merkez Birlikleri Sayısı	Kooperatifler Sayısı
Tarım Kredi Kooperatifleri	—	2043
Tarım Satış Kooperatifleri	31+1	676
Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı	36+1	5376
Kooperatifler	—	387
Orman Köylerini Kalkındırma Koop.	1	223
İstihsal ve Satış Kooperatifleri	4	172
Balıkçılık Kooperatifleri	5	78
Çay Kooperatifleri	1	1139
Toprak-Su Kooperatifleri	—	325
Hayvancılık Kooperatifleri	1	20
Pancar Kooperatifleri	—	12
Yapı Kooperatifleri	1	7943
Yayım Kooperatifleri	—	12
Temin-Tevzi Kooperatifleri	— 2	83
Taşıyıcılar Kooperatifleri	2	263
Tüketim Kooperatifleri	—	963
Yardım Kooperatifleri	—	76
Sigorta Kooperatifleri	—	4
Esnaf Kefalet Kooperatifleri	23+1	559
Küçük Sanatlar Kooperatifleri	2	565
Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifleri	—	337
TOPLAM	107+3	21,255

(TABLO:1) de verilen değerlerdende kolaylıkla izlenebileceği üzere, memleketimizde 21 255 adet kooperatif bulunmakta ve bunlar arasında en ön sırayı Yapı Kooperatifleri (7 943 adet), ikinci sırayı Köy Kalkınma ve Diğer

Tarımsal Amaçlı Kooperatifler (5 376 adet), üçüncü sırayı Tarım Kredi Kooperatifleri (2 043 adet) ve nihayet dördüncü sırayı da Toprak-Su Kooperatifleri (1 139 adet) almakta ve diğer kooperatifler de çeşitli sayılarla bu kooperatifleri izlemektedirler. Belirtilen 21 255 kooperatif sayısı hiç kuşkusuz memleketimizin kalkınmasında, toplum ihtiyaçlarının daha iyi bir şekilde etkili olmak üzere çalışmalarını sürdürmektedirler. Bugün bu mevcut kooperatiflerin her birisinin 200 ortağı bulunduğu kabul edilir ve bunların da bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri sayısı beş kişi olarak düşünülürse, Kooperatif ortağı olarak 4 251 000 kişinin ve bu ortaklara bağlı olarak da en az 21 255 000 kişinin kooperatif kuruluşunda fiilen bulunduğu ve görev aldığı hesaplanabilir. Bu rakam Türkiye nüfusunun 1/2 sinden fazlasını meydana getirmektedir. O halde Türkiye'mizde Kooperatif kuruluşların çok önemli bir yeri olduğunu kabül ve tescil etmek zorunluluğu vardır ve bu kuruluşların sorunlarına gerekli ilginin gösterilmesi ve gereken değerin verilmesi zamanı gelmiştir ve geçmektedir.

Belirtilen değerler itibariyle sayıları epeyce kabarık bulunan bazı kooperatifler bir yana bırakılarak ikinci sırayı alan Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler üzerinde durmak ve bu kuruluşların çalışmalarını ortaya koymak yerinde olacaktır. Çünkü anılan bu kooperatifler dışında kalan kooderatiflerin geçmişleri bir hayli gerilere gittiği halde bu tarımsal amaçlı kooperatiflerin kuruluşları ve çalışmaya başlamaları on yıllık bir geçmişe sahip bulunmaktadırlar. Çok yeni olmalarına rağmen çok hızlı bir gelişme temposu gösteren bu kooperatifler gerçek anlamda kooperatif hareketin başlangıcını ve en olumlu gelişmelerini vermişlerdir. Bu nedenle biz 1965 yılından sonra kurulmuş ve çalışmalarını sürdüren kooperatifler üzerinde durulmasının Türkiye kooperatifçiliğinin anlatımında isabetli bir yol olacağı kanısındayız.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin demokratik ortamda kurulması ve özgürlük içinde kendi kendisini idare ve murakabe olanaklarının sağlanması hiç kuşkusuz bu kuruluşların kısa zamanda gelişmelerini temin etmektedir. Bu kooperatiflerin kuruluşlarında ve hızlı bir tempo ile gelişmelerinde Devletimizin olumlu çabalarını ve önderliğini de unutmamak gerekir. Ancak bu çalışmaların ve Devlet desteğinin yeterli olmadığını söylemek yerinde olacak ve ileride bu önerimizin nedenleri geniş bir biçimde açıklanacaktır. Köy Kalkınma Kooperatiflerinin on yıla yakın bir geçmişi olmasına ve memleketimizin çeşitli bölgelerinde yatırımlara girişilmiş bulunulmasına rağmen ne yazıkki bugün elle tutulur, gözle görülür toplumumuzun ihtiyaçlarını karşılayabilecek olumlu biçimde bitirilmiş, yatırımlarını tamamlamış, kooperatif tesisi bulmak oldukça güçtür.

Kanımızca Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlt Kooperatif Projeleri arzulanan düzeyde gerçekleşme olanaklarını bulamamıştır. Bu projelerin gerçekleşememe nedenleri aşağıda belirteceğimiz iki önemli nedene dayanmaktadır :

1. Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifleiin projeleri kendi yapıları yönünden gerçekleşme olanağı sağlayamamıştır.

2. Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflere yol gösterme ve destekleme durumunda olan Kamu kesiminin yetersizliği yönünden gerçekleşme sağlanamamıştır.

Bu kooperatiflerin kurulmasında ve işleyişinde görev alacakların eğitim ha-

zırlıkları yapılmadan aceleci bir tutumla bu kuruluşlar meydana getirilmiş, kuralım sonra gerekenleri yaparız, duyuş ve düşünüşüyle hareket edilmiştir. Kooperatif ve kooperatifçilik ve proje uygulama bilgisinden yoksun ve bildiklerinin nelerin yapılmasına yeterli olduğunu kestiremeyen insanların kurdukları bir teşkilatın olumlu yönde başarılı çalışmalar yapabileceğini söylemek oldukça iyimser olmayı gerektirir. Kooperatif kelimesini bile düzgün bir şekilde söyleyemeyen, bu kelimenin anlamını bilmeyen kendi kurduğu kooperatifin adını yanlışsız ifade edemeyen bir ortamda kooperatif hareketin arzulanan şekilde geliştirilemeyeceği bütün açıklığı ile ortada durmaktadır. Kooperatifçilik eğitim ve öğretiminden yoksun, kooperatifçiliğin temel taşı olabilecek en basit bilgilerin bile verilemediği bir toplumun elinde kurulan kooperatiflerin kısa sürede başarılı olamayacağı tabiidir. Kuruluşları ortaya getirmeden o kuruluşları idare edebilecek ehliyet ve liyakat sahibi o işle ilgili öğrenim yapmış elemanların yetiştirilmesi zorunluluğu vardır. Bu gerçek gözden uzak tutulmuş ve bunun gereklerine yerine getirilmemiş ise, teşebbüslerin başarıları daha başlamadan yok edilmiş sayılabilir. Nitekim Köy Kalkınma ve Diğer Tartmsal Amaçlı Kooperatiflerin başarısız oluş nedeni bu gerçeğin altında yatmaktadır. Kooperatifler kurulsun gereken eğitim ve öğretimi sonra yaparız diye düşünen zihniyet ne yazıkki bunun gerçekleşmesinde yeterli çalışmaları göstermemiş ve arzulanan eğitim ve öğretim olanakları sağlanamamıştır. İçinde bulunduğumuz ortamda da bu eğitim ve öğretim sorunlarına yeterli bir şekilde eğilinmiş olduğunu söylemek mümkün değildir. Köy İşleri Bakanlığı 1975 Mali yılı büçe raporundan aldığımız şu rakamlar gerçek durumu bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır. 1965-1974 yılı Kasım ayı sonuna kadar çeşitli konularda eğitilmiş kooperatifçi sayısı 17145 dir. Bu sayı 10 yıllık bir dönemde ortaya konulmuş bir rakamdır yani her yıl 1715 kişinin eğitimi sağlanabilmiştir. Halbuki 1965 yılından bu tarafa geçen 10 yıl içinde 5376 kooperatif kurulmuş ve yalnız bunların yönetim kurulunda beşer kişi ve denetleme kurullarında üçer kişi olduğu kabül edilirse 43008 kişinin görev aldığı hesaplanabilir. Bu durumda kooperatif Yönetim ve Denetiminde görevli kişilerin 1/4 nün eğitimi on yıl gibi uzunca bir sürede yapılabilmiştir. Sayı itibariyle yapılmış eğitim ve öğretimin yanında gerekli bilgilerin yeterli durumda öğretilip öğretilmediği de ayrı bir sorundur ve her bakımdan tartışılabilir bir konudur. Hemen söyleyelim, bu eğitim ve öğretim proğramlarında da arzulanan verim elde edilememiş ve bir kooperatif kuruluşunun güvenilir biçimde idaresini, mali ve teknik konularını yürütebilecek bilgiler verilmemiştir. Kooperatif sektörde görev alacak kişilerin öğretim ve eğitimleri tek bir düzeyde halledilebilecek basit bir işlem de değildir. Burada yapılan öğrenim ve eğitimler daha ziyade demostratif mahiyette bir iki aylık kurslar şeklindedir. Böyle bir eğitim ve öğretim sistemi bu kuruluşların her kademedeki ihtiyaçlarını karşılamak olanaklarından yoksundur ve mutlak surette her kademede bu sektör ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde eğitim, kuruluşlarının Bakanlık bünyesinde kurulmasında zorunluk olduğuna inanıyoruz. Kaldıki eğitim ve öğretimin amacına uygun olarak yürütülebilmesi eğitilen ve öğretilen kişilerin muhtevalarına da bağlı bulunmaktadır. Henüz ilkokul mezunu bile olmayan kişilerin istenilen düzeyde eğitilip kooperatif ihtiyaçlarını karşılayabileceğini kabul etmek de mümkün değildir. O halde böyle bir eğitim ve öğretim düzeni yanında kooratif ihtiyaçlarına cevap verebilecek

elemanların yetiştirilebileceği öğretim kurumlarının açılması gereklidir ve bu güne kadar açılamamış olması da bu kuruluşlar aleyhine çok büyük bir talihsizliktir.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerde çalışması düşünülen kişilerin eğitim ve öğretimlerinin tam ve noksansız yapılabilmesi, Bakanlık bünyesinde kurulması zorunlu olan okullarda yapılmalıdır. Ancak bu öğretim kurumlarını başarı ile aksaksız ve noksansız yürütebilecek sayı ve muhtevada elemanlara da ihtiyaç vardır. Bugünkü mevcut olanaklarla bu işlerin başarılması mümkün de değildir. O halde Köy İşleri Bakanlığının sür'atle teşkilatlanarak bu noksanlıkların giderilmemesi Köy Kalkınma Kooperatifleri aleyhine olmuştur ve tedbirleri alınmadığı sürece olumsuz etkilerini devam ettirecektir.

Eğitim ve öğretimle ilgili sorunlara son vermeden önce bu konularla ilgili bir iki meseleye daha değinmek yerinde olacaktır. Kooperatifçilikle ilgili bilgilerin verilebilmesi için Köy İşleri Bakanlığının, Devletin diğer kuruluşlarıyla da el birliği etmesi ve bu kuruluşların olanaklarından da yararlanması zorunluluğu vardır. Ayrıca radyo, televizyon gibi gibi yayın araçlarından ve diğer yayın organlarından da yararlanmak gereklidir. Çünkü kamu oyunun kooperatif kuruluşlar hakkında yeterli bilgi ile oluşturulması şarttır ve bu gerekler yerine getirildiği müddetçe başarı sağlamak kolaylaşacaktır. Aksi halde kendi içine dönük sorunları kendi bünyesi içinde bilinen ve topluma mal edilmeyen kuruluşların kısa sürede başarı sağlayamayacakları çeşitli denemelerle sabit olmuştur. Kooperatifçilik eğitim ve öğretimi çeşitli kademelerdeki okullarda yapılması da önem taşımaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki öğretim ve eğitim kurumlarına kooperatifçilikle ilgili derslerin konulması toplumumuzun bu konudaki eğitimini daha okul sıralarında sağlama olanaklarını temin etmek yönünden önem kazanmaktadır.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin proje uygulama olanakları da ne yazıkki arzulanan düzeyde değildir. Bir projenin geçerliliği o projenin toplum ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için üreteceği ihtiyaç maddelerine bağlıdır. Bu ihtiyaç maddelerinin üretimi onun üretilebilmesinde gerekli olan hammadde stokları ve üretimi ile çok yakından ilgili bulunmaktadır. Mamül madde üretiminde geçerli olan hammadde yeterli miktarda yok ise o bölgeye kurulacak tesisin kârlı bir biçimde çalışabilmesi mümkün değildir. Projenin uygulanabileceği çevrenin sosyo-ekonomik etüdlerinin yapılarak, o bölge için geçerli ve kârlı olabilecek projenin ilgili kooperatife verilmesi tabiidir. Öte yandan o bölgede kurulmuş ve proje uygulamak isteyen kooperatiflerin, kurdukları tesislerin birbirlerine yardımcı olabilecek nitelikte olması üzerinde titizlikle durulması gerekli bir sorundur. Örneğin kooperatifin birisine yem sanayii tesisini kurması önerilmiş ise bu kooperatif çevresindeki kooperatiflere bu tesisin ürettiği yemi tüketebilecek hayvan üretimi tesislerinin kurulması için gerekli proje uygulatılmalıdır. Diğer yandan yem sanayii tesisinin yem yapımında kullanabileceği hammadde üreten tesislerin kurulması cihetine gidilmelidir. Bu kuruluşların niteliklerinin ve kapasitelerinin tesbitinde de üretim ve tüketim değerlerinin gözden uzak tutulmaması ve mevsimler arasındaki dalgalanmalar da dikkate alınmalıdır. Kurulan tesisin engelleyici, işini zorlaştırıcı ve lüzumsuz rekabet yaratacak nitelik ve karakterde olması önlenmelidir.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin proje uygula-

malarında izledikleri yol, açıklanan bu esaslar içinde değerlendirildiği takdirde gerçeğin bu önerilerimiz yönünde gelişmiş olmadığını görmek mümkündür. Kooperatiflerin bir çoklarının projeleri sosyo-ekonomik etüdlerin verilerine uygun olarak tesbit ve tanzim edilmiş değildir. Bilim ve tekniğin icabettirdiği yönden ayrılarak kooperatifçinin istediği ve bu isteğe önderlik edenlerin baskısı proje konusunu tesbitinde çoğu zaman ağır basmış ve bugün yüzbinler yatırılmış olmasına rağmen toplum menfaatlarının gelişmesinde etkili olabilecek olumlu projeler meydana getirilememiştir. Projenin gerekleri yerine getirilmiş olsa bile mal üretiminde etkili olabilecek düzeyde değildir. Hammadde yoktur. Hammaddenin temin edilebilmesi olanakları yaratıldığı takdirde piyasaya çıkarılacak üretim malları pazardaki emsali diğer mallarla rekabet edebilme olanaklartndan yoksundur. Çünkü yapılan çeşitli harcamalar sonucunda üretilen malların maliyeti yükselmiştir. Teknik ve teknolojinin velerinden yoksun bir çalışma sonunda üretilen ürünlerin kalitesi düşüktür. Bu düşük kalite ürünün sürümünü de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu faktörlerin dikkate alınarak gerekli tedbirlerin alınması zorunluluğunun gözden uzak tutulması ve ekonominin gerektirdiği esaslar dışına çıkılmaması lâzımdır. Bu durumun olumlu yönde gelişmesi Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif yöneticilerinden öğrenim yetersizlikleri nedenleriyle beklenmelidir. Bununla beraber kooperatif sektöre yardımcı kamu kuruluşlarındaki elemanların ehliyet ve liyakatle yol gösterici, engelleri ortadan kaldırıcı her anlamda yapıcı olmaları bu kuruluşların başarılarının artmasında önemli bir faktör olacaktır. Aksi halde ne kadar çaba sarfedersek edelim birinin çalışmaları diğerlerinin çalışmalarına olumlu yönde etkili olmayan kuruluşların başarılı olmasını bekleyemeyiz. Bu şartlar yerine getirilmeden yapılacak girişimler yetersiz kalacak ve bu bekleyiş zaman ve para israfından ileri gitmeyecektir.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Kuruluşundan ve gelişmelerinden kooperatif idarecileri ve kurucuları için gerekli hazırlıklar yapılmadan bu işe girmişler ve neyazıkki kısa sürede olumlu gelişmelerin sağlanmasını temin edememişlerdir. Bunun yanında kamu kesimi görevlilerinin de yeterli bir öğretim ve eğitimle bu işe başladıkları söylenemez. Kuruluşlar tamamlandıktan sonra kooperatiflerin proje uygulaması safhasına geçilince yapılan bazı çalışmalar tatbikata konulmuş fakat zamanında gerekli formasyon temin edilmediğinden başarı oranı da düşük olmuştur. Kalite yetersizliği yanında sayı bakımından da yetersizlik durumu ortaya çıkınca olumlu yönde çalışmalar da duraklama devresine girmiştir. O halde başarının yeterli olmamasında etkili faktör sadece kooperatifi yöneten sorumluların yetersizliğinde değil ayni zamanda kamu kesiminde görevli olanların yetersizliğinde de aranmalıdır. Bu itibarla geçen on yılın başarılı ve başarısız çalışmalarından gerekli dersin alınarak gelecekte ayni hataların tekrarlanmaması için gerekli tedbirlerin alınması ve samimiyetle elbirliği edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Şimdi 1967-1974 yılları arasında Köy İşleri Bakanlığı 1975 Mali yılı Bütçe raporundan aldığımız değerlere göre, devletin bu kooperatiflere yaptığı yardımları gözden geçirmek yerinde olacaktır.

1975 Mali yılı Bütçe raporundan alınan bu değerlerden de anlaşılabileceği üzere, 1967-1975 yılları arasında bu kuruluşlara yapılan yadımlar toplamı 129 849 372.- TL.sıdır. Bu meblağa sekiz yıl gibi uzunca bir süre içinde ulaşabil-

DESTEKLEME HİZMETLERİNİN YILLARA GÖRE GELİŞİMİ

Yıllar	Etüdü Yapılan Koop. Sayısı	Devlet Katkısı Sağla. Prg. Say.	Toplam Proje Tutarı TL.	Verilen Devlet Katkısı TL.
1967	20	21	8 736 619	979 720 Kredi
1968	226	25	10 765 297	1 325 000 Hibe
1969	224	60	10 074 190	1 900 000 Hibe
1970	168	27	9 100 000	1 520 000 Hibe
1971	210	13	5 020 000	790 000 Hibe
1972	830	65	41 793 705	14 626 282 Hibe+Kre(1)
1973	1 252	129	134 982 335	42 914 751 Hibe+Kre(2)
1974 (x)	1 235	185	227 500 000	65 793 574 Hibe+Kre(3)
TOPLAM	**4 172**	**525**	**497 072 146**	**129 849 327** (4)

(x) **1974 yılı rakamları 30/11/1974 tarihi itibariyledir.**

1) Bu yardımın	1 072 800.- TL.sı hibe	13 553 482.- TL.sı kredidir.
2) » »	26 552 686.-TL.sı »	16 162 065.- TL.sı »
3) » »	41 169 678.-TL.sı »	24 623 896.- TL.sı »
4) « »	74 530 164.-TL.sı »	55 319 163.- TL.sı »

miştir. Ortalama bir değelerle Köy kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflere her yıl onaltı milyonluk bir yardım yapılabilmiştir. Memleket yüzeyine yayılmış 5 376 adet köy kalkınma kooperatifine yapılan bu yardım, kanımızca sembolik bir değerdir, ve memleketin sosyo—ekonomik kalkınmasında etkili olacağı her vesile ile ifade edilen bu durum kuruluşlarca gülünç karşılanmaktadır. Son yıllarda 80-100 milyara ulaşan Devlet Bütçesi içinde bu rakamlar kooperatif kuruluşlara para yardımı ayrılmadı, denilmesini önlemek amacıyla konulmuştur, kanımızı kuvvetlendirmektedir. Bugün öyle kooperatif veya birliklerimiz varki uygulamaya çalıştığı proje sabit yatırımları tutarı veya kredi olarak verilmesi düşünülen bu meblağın tamamını sözü edilen böyle bir kooperatife verseniz dahi o'nun ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzak bulunmaktadır.

Bugün kurulmuş kooperatiflerin 4 1972 adedinin etüdleri yapılabilmiştir. Etüdü yapılan bu kooperatiflerin bir kısmına projeleri de verilmiştir. Ancak proje verilen bu kooperatiflerden sadece 525 şine devlet yardımı yapılmış ve geri kalanları kendi kaderleriyle başbaşa bırakılmıştır. Kurulmuş 5376 adet Köy Kalkınma Kooperatifinin % 77.61 nin etüdü yapılmış ve % 22.39 nun etüdleri henüz yapılamamıştır. Etüd ve projeleri yapılmış kooperatiflerden yalnız % 12.58 zi Devlet yardımı alabilmiş % 87.42 si de hiç bir devlet katkısı alamamıştır.

Bu yapılan yardımların da yeterli ve zamanında kooperatife ulaşmış olduğunu söylemek mümkün değildir. Yapılan yardımlar 5376 adet Kalkınma kooperatifi bakımından diğerlendirildiği takdirde devlet yardımından yararlananların % 9.76 olduğu ve % 90.24 nün ise şimdiye kadar hiç bir yardım görmediği açık seçik ortaya çıkmaktadır. Gerçek durum böyle iken «Türkiye'de kooperatif hareketinin gelişmesi için gerekli tedbirler alınmak-

tadır diyenlerin bu kuruluşlarla ne kadar yakın olduğunu ve müesseseleri ne kadar yakından tanıdıklarını ve gelişmeleri için nasıl bir çaba sarfettiklerini okuyucularımızın takdirlerine bırakıyoruz.

Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif yatırımlarının finansman kaynaklarından birisi de yurt dışına gönderilen kooperatif ortaklarının taahhütleri ile karşılanmaktadır. Ancak bu ortaklarının ödemeki durumunda oldukları taahhütlerini zamanında yerine getirmedikleri gibi son yıllarda çıkarılmış bazı kararnameler uyarınca şimdi hiç yerine getirmemektedirler. Bu nedenle mali olanakları esasen yeterli olmayan kooperatifler daha da sıkışık ve perişan duruma düşmektedirler. Gerçekten 7/2980 sayılı kararname uyarınca yurt dışına gönderilen işçilerin sadece % 15 şi kadarı kooperatiflere ayrılmaktadır. Her yıl 100 000 işçinin yurt dışına gönderildiği kabül edilse ve Çalışma Bakanlığı % 15 şin tamamına kooperatiflere tahsis etse yurt yüzeyine yayılmış 5376 adet koperatifin her birisine üç adet kadar işçi kontenjanı isabet edebilir. Bu ortaklar 1163 sayılı Yasa'da ön görülen en çok taahhüdü ödeme durumunda olsa dahi kooperatif yatırımlarına otuzar bin lira ile katılabilirler, ve bunun toplamı da 90 000.- TL.sı eder. Sözü edilen bu meblağ ise hiç bir projenin uygulanmasında yeterli değildir. Çünkü Köy Kalkınma Kooperatif Projelerinin uygulamak durumunda oldukları en küçük projenin yatırımları tutarı bir milyon liradan aşağı dğildir. Kaldıki iki yıldan beri dış ülkeler memleketimizden işçi de almamaktadırlar. Yurt dışına gönderilmiş ortakların taahhütnamelerinin icraca tahsili cihetine gidilmesi ise sosyal bir sorun yaratacak ve kooperatiflerin toplumdaki etkilerini arzulanmayan yönde geliştirecek ve yöneticilerle ortakları karşı karşıya getirecektir. Bu itibarla bu taahhütlerin bir an önce ödenmesi için devletin etkin tedbirler alması lüzumuna inanmaktayız.

Bu durumda kooperatif yatırımlarının güvenilir finans kaynaklarına kavuşturulması gerekmektedir. Kanımızca bu kaynakların kredi olarak verilmesi yatırımların başarıya ulaşmasını temin edecek ve kooperatif yatırımlarını kanayan bir yara olmaktan kurtaracaktır. Ancak sabırsızlıkla beklenilmesine ve büyük ümitler bağlanmasına ve kanun taslağı hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmasına rağmen «Kooperatifler Bankası» henüz kurulamamış bulunmaktadır. Bu bankanın kurulması halinde vereceği kredilerin yatırımların durumuna göre tanzim edilmesi kısa, orta ve uzun vadeli ve düşük faizli olması sağlanmalıdır. Kredi ile ilgili olarak 19. Mart. 1974 tarihli Resmi Gazetede de yayınlanan Kararnamenin uygulaması temin edilmeli ve «kooperatif projelerinin yatırım tutarının % 70 kısmı devlet tarafından finanse edilir.» hükmü mutlak uygulanmalıdır. Bunun için de Devlet Bütçesine kooperatif sektör yatırımlarını finanse edecek yeterli ödenekler konulmalıdır. Ödeneğin hesaplanmasında da memleketimizde 5376 Köy Kalkınma va Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifin bulunduğu ve bunların herbirisinin en az bir milyonluk bir proje uygulamakta olduğu ve bu yatırımlar tutarının en az beş milyara ulaştığı bunun da % 70 kışmının 3.5 milyar bir değer olduğu ve sözü edilen Kararname uyarınca bu meblağın Bütçeye konulmasının zorunlu bulunduğu gözden uzak tutulmalıdır. Bu gerçekler gözden uzak tutulduğu ve işletilmediği takdirde mevcut koşullar altında Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin başarıya ulaşabilmesi mümkün olmayacak ve Türkiyemiz kooperatiflerin mezarı haline gelmiş bir ülke olmaktan kurtulamayacaktır.

PLÂSTİK DRENAJ BORULARİYLE 10 YILLIK TECRÜBE (*)

Yazan : K. Bellin

Çeviren : Dr. Ertuğrul Erdin

1. Giriş

Bir deranaj sistemi şayet en yeni toprak bilimine ve hidrolik bilgilerine göre itinalı bir şekilde planlanır ve uygulanırsa görevini onlarca sene ifa eder. Her şeyden önce kusursuz dren borularının seçimi (bazı hallerde drenaj filtresinin kullanılması) bir drenajın başarılı olup olmamasına etki eder. 1960 senesine kadar pişmiş kil (tuğla toprağı) drenaj borusunun materyali idi.

Suni maddelerden imal edilmiş drenaj boruları meydana çıkınca durum değişti. Suni maddeden yapılan drenaj boruları (Batı Almanya da bölgelere göre değişik olmak üzere) oldukça ehemmiyetli bir şekilde piyasaya hakim oldu ve drenaj da kullanılan materyaller içinde esaslı bir yer işgal etti.

1962 senesine kadar plastikten yapılan çeşitli drenaj borularının deneysel uygulamasını bir tarafa bırakacak olursak, asıl son on sene içindeki uygulamada elde edilen tecrübelere dayanılarak boru materiyali hakkında bir bilanço yapılır.

2. Plastik drenaj borularının gelişmesi

2.1. Drenaj borusunda aranan önemli hususlar

Şayet bir drenaj borusundan istenilen hususlar belirtilmişse, drenaj borularının çeşitli maddelerden ve çeşitli elde ediliş şekillerinden meydana gelen farklılıkların (boru şekli, suyun boruya girme imkanı, v. s.) avantaj ve dezavantajları tartışılabilir ve tecrübelerden istifade edilebilir.Burada birinci derecede mühim olan husus drenaj borularını senelerce toprakta çalışır halde kalmasıdır. Bu da ancak boru materyalinin eskimeye karşı dayanıklı olması ve borunun formunu kayıp etmesi ile mümkündür. Borularda deliklerin su geçirtme özelliklerini senelerce koruması ve garantili olarak topraktaki yıkanma ve taşınmaların veya kireç ve demir bileşiklerinin hidrolik randımanını belirli ve bariz bir şekilde azaltmaması lazımdır.

Bir drenaj borusunda sağlamlık özelliklerinin bulunması şart koşulmalı ki, a.) fabrikadan veya depodan inşaat alanına taşınırken boruların azı kırılmak veya az gizli zarara maruz kalmalıdır, b.) makineleşmiş drenaj çalışmalarında kanal doldurmalarında boru zaiyatı olmamalıdır ki, bunlar tespitsiz kalır ve aradan bir müddet zaman geçtikten sonra drenaj çalışamaz hale gelir. Bunun için drenaj borularının sağlam olması ve boruda meydana gelecek olan zararın zamanında çıkması icap etmektedir.

Bundan başka da drenaj fonksiyonunun devamlılığı, garantili olması bir ihtiyaçtır ki, bunun için borularda kafi derecede su geçirtme delikleri bulunsun ve böylece drenaj şebekesi fazla su altında kalan bölgeyi istenildiği zaman kurutsun. Yalnız bu aralıklar (delikler) öyle büyük olmalı ki toprak taşıması ile boruda toprak birikmesine sebebiyet vermesin veya bunu drenaj filtreleri ile önlemek mümkün olsun.

Aynı değerde olan boru materyallerinde tam mekanize drenlemede dren borusunun fiatı, insan gücüne olan ihtiyacı, kullanılacak dren borularının fabrikadan araziye nakil masrafları, uygulama kararına etki eden faktörlerdir.

Bu yukardaki istekler hem pişirilmiş kil künklerinde, hem de plastik borularda geçerlidir, inkişafı ve kullanışı hakkında ayrıntılı bilgi aşağıda verilmiştir.

2.2. Plastik borularla yapılan denemeler

Piyasaya yeni yerleşmiş bulunan plastik borularla yapılan denemeler 20 seneyi aşmaktadır. Başlangıçta drenaj hendeğinde toprak naylon ile sağlam boru şekline sokulmağa uğraşılmıştır. Bu usül tutunamadı. Elli senelerin ortaklarında ilk defa plastikten düz boru yapıldı. 1957 senesinden beri Hollanda da ki uygulamaların tecrübesi ışığında, ilk defa Kuzey Almanya da 1960 senesinde (PVC-Sert, düz) dren şebekesi döşendi. Bunu kısa bir müddet sonra ilk dalgalı (oluklu, sırtlı) şimdi esnek (fleksibil) drenaj borusu deniliyor, drenaj borusu takip etti.

Bu boru tipinin çıkış menşei elektrik hattında kullanılan izolasyon borularına dayanmaktadır. Plastik borularının drenaj sahasına girmesine ve burada yerleşmesine, drenaj çalışmalarının makineleştirilmesinin ve yeni dren metotlarının bulunmasının büyük katkısı olmuştur. Drenaj ihtiyacının fazla olması, pişmiş kilden yapılan künklerin ihtiyacı karşılamaması, bir dar boğazın doğmasına sebep oldu, bu da plastik boruların gelişmesine yaradı.

Suni madde olarak Polyvinylchlorid (PVC sert) ve Polyethylen (PE-sert) kullanıldı. Almanya da fiatı uygun olması bakımından ilk önce tutunanlar PVC-Boruları oldu. Diğer Avrupa ülkelerinde PE daha ucuzdur. Aslında PE daha kullanışlı ve sıcaklığa, ışığa karşı daha az hassastır.

Plastik borularının kullanılışından kısa bir müddet sonra uygulamada çeşitli neticeler elde edildi. Araştırmada da tartışmalara yol açtı, çünkü ilk senelerde boruların özellikleri ve kalitesi hakkında bir bilgiye sahip olmadan çeşitli vasıflardaki borularla denemeler yapılmıştı. Hammadde PVC'nin kullanışında borunun şekillendirilmesinde, deliklerin açılmasında ehliyetsizlik mevcuttu. Pratikte dayanıklılık istekleri ve test usulleri için temel olabilecek kiritik yüklenmeler darbe ve bükme dayanıklılığı, şekil değiştirme dayanıklılığı, şekil, genişlik, ve su giriş deliklerinin taksimi v. s. Bazı drenajların kötü netice vermesinin, kullanılan materyalden ziyade, uygun olmayan filtre maddesinden ileri geldiğinin anlaşılması uzun seneler sürdü.

Uzun seneler süren bir kanının, ki borular ne kadar küçük deliklerden meydana gelirse o kadar boru dolma tehlikesi ortadan kalkar görüşü, bazı drenaj şebekelerinin bozulmasına ve plastik drenaj borularının gelişmesini engelledi.

1945 senesinden sonra drenajdaki bariz gelişmeye rağmen, piyasaya plastik dren borularının çıkışından sonra dren borularının topraktaki fonksiyonları, pişmiş kil ve plastik boruların avanaj ve dezavantajları, boruların imalat şekilleri ve hammaddeleri hakkında ilk defa enine boyuna tartışma ortamı doğdu.

Plastik boruların uygunluğu uzun seneler çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Bu da gösteriyor ki bu plastik borular piyasaya çıkınca insan haklı olarak kullanma imkanları, usülleri hakkında aydınlatıcı bilgiye ihtiyaç duymaktadır.

2.3. Drenaj işlerinin makineleştirilmesi (mekanizasyon)

Kuratorium für Kulturbauwesen (KfK) —Almanya da kültür arazisinin muhafazası ve islahı ile uğraşan bir kuruluş— kendi tüzüğüne uygun olarak bu sorunlara oldukça erken eğildi. «Drenaj borusunun denenmesini çalışma programına aldı: 1.) Mevcut boruların testi ve 2.) bu meyanda döşeme usülünün nazarı itibare alınması veya yenisinin geliştirilmesi.

(*) **Wasser und Boden Fachheft Kunststoffe im Wasserbau Heft 11, November 1972, S. 333 - 336 yayınlanmıştır.**
10 Jahre Dranrohre aus Kunststoff

Ürün Sigortası Programının Fayda - Maliyet Analizi(X)

Yazan :
Roger Millot
FAO Müşaviri

Çeviren
Mümin Kara
Ziraat Yüksek Mühendisi
(M.S.)

Önsöz :

Ürün sigortasının ABD, Japonya ve Mauritius gibi memleketlerdeki tecrübeleri 25 yıldan fazla bir zamandır devam etmektedir. İtiraz kabul edilmez ölçüde değişen şekillerine rağmen, İsrail, Meksika, Kanada ve İsveç gibi memleketlerde Ürün Sigortası çok hızlı bir şekilde tutunmuş olup, bu listeye, Fransa ve Seylan'ın milli tecrübeleri de ilâve edilmiştir.

Yukarıda adı geçen ve iyi tanınan bir çok ülkede ürün sigortası fikri, Devlet otoriteleri, İdareleri ve hemen hemen her çeşit problemi çözmeğe muktedir çiftçi birliği şeklinde düşünülen ayrı organizasyonlar olarak gerçekleştirilmiştir.

Yukarıdaki görüşe karşı olarak doğruluğu kesin olmıyan bir tarzda, ürün sigortası, teknik olarak sıhhatli olmıyan veya bir demogoji vasıtası olarak sık sık tenkit edilir.

Mevcut farklı Ürün Sigortası sistemlerinin fayda veya maliyetleri hakkında bir çok soru sorulabilir. Fakat onlar daima iyi bir şekilde veya arzu edilir tarzda cevaplandırılamazlar.

Problemin zorluğu değerlendirme kriterine farklı açılardan bakmaktan ileri gelmektedir. Çiftçinin, Devlet otoritelerinin ve memleketteki bütün alt sektörlerin ürün sigortası sisteminin fayda ve maliyetlerini bilmeye ihtiyaçları vardır, fakat onların ölçü değerleri büyük bir ihtimalle farklı olacaktır.

Buna rağmen, söylenmesi o kadar makuldür ki, şayet yalnız çiftçiler değil, bütün alâkalılar için ürün sigortasının avantajı maliyetine üstün geliyorsa, o memleket için karar verme, kararı muhafaza etme ve ürün sigortasını geliştirme büyük bir zevktir.

Bu analiz nazariyatta nadiren inandırıcıdır ve sadece özel pratik durumlarla ilgili olarak uygulanabilir. Mevcut tecrübelerin hepsine dayanarak bunun nedeni bu raporda, bir çift hedef ile doğrulanacaktır.

— Düşünülen çeşitli ekonomik sınıflar için ürün sigortasının maliyet ve faydalarının dökümanı,

— Pratik analiz ve değerlendirme için sistemin kurulmasında bir kaç önerinin teklif edilmesi.

Deyimlerinin açık ve basitliğinin hatırı için sadece, çiftçiler, Devlet oto-

(X) F.A.O. AD HOC CONFERENCE ON CROP İNSURANCE FOR THE EUROPEAN REGION TEL AVİV, İSRAİL, 19-25 October 1972,

riteleri ve diğerleri gibi 3 ekonomik sınıf dikkate alındı. Fakat, Şurası muhakkak ki daha teferruatlı analiz, diğer sınıflar içinde yapılabilir.

Bununla beraber şurasıda muhakkaktır ki analizdeki bazı hususlar, ekonomik sahada kaliteyi veya kantiyeti yansıtmayan bazı durumlarla ilgili değil, fakat politik ve sosyal bakımlardan ihmal edilebilir konularla ilgilidir.

1. Ürün Sigortasının Faydalarının analizi:

1.1 — Çiftçilere Faydaları:

Açıkçası. ilk defa direkt olarak düşünülen taraf çiftçidir. Çeşitli ürün sigortası sistemlerinin kuruluş nedenlerindeki avantajları sık sık aşağıdaki gibi açıklanmaktadır.

1. 1. 1 — Ürün Sigortası Gelir İstikrarcısıdır:

«Fonds d'Assurance, Syclone - Sechevesse of Mauritius» un yirmi beşinci yıldönümünü kutlamak amacıyla yayınladığı kitapçıkta bu hedefleri aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

«Ürün Sigortası, sigortalının söz sahibi olduğu desteklemeyi, sigortalının en fazla ihtiyacı olduğu zaman mümkün kılan, zamanında bir ödemedir. Desteklemenin ödenmesi çiftçilerin gelirini istikrara kavuşturma etkisine sahiptir».

Buna yakın fikirler ve bütün Ürün sigortalarının maksatlarını açıklıyan ifadeler bulunabilir. Kayıp vukuunda sigortanın maksadı, sigortalının eski haline getirilmesi, mümkün olduğu nisbette kayıpla karşılaşmasından evvelki mali durumuna kavuşturulması, sigortanın bir çok tarifinde yer almaktadır.

Bu mekanizmanın hızlandırılması için sistemler, hasara uğrayan çiftçilere öngörülen son tazminatların ödenmesini beklemeden daha önceden ödeme garantisini sağlarlar. (Örneğin Mauritius, Japonya, ABD. leri gibi.)

Bu istikrar sağlayıcı tesir, ferdi ve grup halindeki durumlarda müşahade edilebilir. Az hasar yıllarında biriken kaynaklar, felâket yıllarındaki tazminatlar ödemede yeterli olacaktır.

Böylece istikrar transferleri iki yoldan yapılabilir.;

a) Ayni yıl içerisinde hiç zarar görmiyen alanlardan zarar gören alanlara sigortanın karşılıklı prensibi içerisinde aktarma yapması. Bu bir coğrafi transferdir.

b) Zaman sürecinde, iyi senelerde biriktirilen kaynaklarla kötü senenin karşılanması.

1.1.2 Ürün Sigortası Sermayeyi Korur ve Tarim Yatırımlarının Finansmanını Kolaylaştırır.

Kanada Tarım Bakanlığı, 1967 deki yıllık raporunda ürün sigortasının kanundaki bu amacını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

«Federal Eyalet Ürün Sigortasının maksadı, çiftçilerin ürünleri üzerindeki yatırımlarını korumaktır.»

Gerçektede Ürün sigortası ürün yılı içerisinde çiftçinin ürünü üzerinde yapmış olduğu yatırımlara istinat etmektedir. Bununla beraber, onun kapsamı daha yaygın olabilir. «Birçok çiftçi ürününü üzerindeki yatırımı yaparken borç almak mecburiyetindedir. Bu yatırımın kaybı sık sık çiftçinin kredisini geri ödeyememesi demektir. Bu durum çiftçiyi müteakip yıllardaki finansmansızlıkla baş başa bırakıp, çiftçinin kredi imkânını yok eder.»

Bu durumlarda ürün sigortası çalışmaları, bir bakıma Japonya, A.B.D. ve Meksika'nın tecrübelerinde üzerinde durulduğu gibi, kredi müesseselerinin ödünç veren şahısların risk altına girmeden kredi sağlamalarına vesile olmuştur.

Bu fayda, yıllık ürünler için yeterli değildir. Uzun yıllar için, bağ ve meyve ağaçları gibi çok yıllık bitkilerde uygulanmak üzere bazı sistemler A.B.D.' leri, Japonya ve İsrail'de tatbik edilmiştir.

Bununda fevkinde, sigorta ve kredi müesseseleri işbirliği yaptığında, ürün sigortası teminatını karşılayan kaynakların bir kısmı, çiftçilere düşük faizli kredi sağlama gayesi ile bir tarafta biriktirilebilir.

Böylece İsrail'de «Ziraatteki Tabii Afetlere Karşı Sigorta Kaynakları» müessesesi tarafından toplanan primler bir bankada bloke edilir ve Zirai Organizasyonlara kredi açmada kullanılır. «Mauritius'taki» ürün sigortası sisteminde de ayni görüşler vardır. Bu arada kaynakların bir kısmı ekicilere kredi sağlamak gayesi ile «Cooperative Central Bank'ta» tutulur. Ürün sigortası ve kredi arasındaki karşılıklı destekleme, Seylan'daki Pirinç Tavaları Sigorta Sisteminde de önemle üzerinde durulmuş bir konudur.

1—1—2 — Ürün Sigortası Zirai Üretimi Canlandırır ve Gelişmeleri Teşvik Eder.

Mauritius'da muayyen sigorta formüllerinin bir çok alternatiflerinden belirli faydalar istihsal edilebilir «Kontrol numarasının yeni formülü desteklemeyi sigortalının üretimine orantılı olarak temin eder ve bundan dolayı azami üretimi teşvik eder.»

Kanada'da federal sigorta sisteminin memurları, sigortanın mevcudiyetinin çiftçilikte ihtisaslaşmayı imkân dahiline soktuğunu işaret etmişlerdir. Geçmişte, ürün sigortası sisteminin kuruluşundan evvel, ihtisaslaşmanın daha avantajlı olabileceği yerlerde çiftçilerin çeşitli ürün ekimine yöneldikleri işaret edilmiştir. Bu durum, çalışma metodlarının gelişmesini ve yeni tekniğin adaptasyonunu geri bırakmıştır.

1—2—Devlet Otoritelerine Faydaları.

1.2.1— Ürün Sigortası ile Sosyal Güvenliğin Daha Tesirli Şekli:

İlk plânda «Ürün Sigortası zirai felâketlerde diğer tehlike tedbirlerinin alınmasında ve devlet yardımlarının çeşitlendirilmesinde alternatifler teklif eder. Bu kaynaklar, yardım şeklinden daha tesirli olan sigorta şekliyle, sosyal politikanın değiştirilmesinde önemlidir ve ekonomik tedbirlerin en adil bir vasıtadır.» Avantaj aşağıdaki gibi belirlenebilir; Daha önceden düşünülen tedbirler, daha sonra başparmak kaidesine göre bu hareketlerin yerine ikâme edilir.

1.2.2— Tarımsal Politikanın Aracı, Ürün Sigortası.

Polonya'da «Devlet mümkün olan en geniş şekli ile zirai ürün sigortasının geliştirilmesinin çabası içerisindedir. Devlet bu teşebbüsü ile devamlı olarak tarımsal üretimde daha yoğun bir gelişme eğilimini sağlamayı ümit eder.» Aynı maksat, bütünü ile milli tarımın korunması ve gelişmesi için İsrail ve İsveç'in destekleme sistemlerinde de bulunmaktadır.

Bu durumda ayni zamanda, milli ekonomide birinci derecede öneme haiz ürünün korunması hükümetçe arzu edilir. Bu gaye ürün sigortasının gölgesinde Japonya'da, Seylan da, Pirinç, Mauritius'da şeker kamışı için ana teşvik tedbiri olarak uygulanmıştır.

Meselâ, Seylan, pirincin üretim hedeflerini iki misline çıkardığında, pirinç için Seylan'da Ürün sigortası kurulmuştur.

1—2 — Diğer Ekonomik Ünitelere Faydaları

Şehir nüfusu içerisinde, esnaf ve tüccarlar ürün sigortasının gelir ayarlaması etkisinden en fazla direkt olarak ilgisi bulunan gruptur.

Tek ürün yetiştiren memleketlerde bütün ekonominin dengesi, hasat neticeleri tarafından etkilenebilir ve bu durumda sigortanın düzenleyici rolü daha belirgindir.

Çeşitli ziraatın yapıldığı memleketlerde de diğer ekonomik grupların ilgisi küçümsenemez ve tarıma aktarılan bütçenin miktarı, makul kabul edilen belirli seviyeyi geçemez. Ürün sigortası bu transferlerin miktarını ayarlarken ve istikrara kavuşturmaya yardım ederken bu bakımdan düzenleyici olarak çalışır.

II — Ürün Sigortasının Maliyet ve Güçlüklerinin Analizi :

II—1—Çiftçilere Maliyeti ve Güçlükleri

Bilinen farklı koruma sistemleri ışığında çiftçiler teminat masraflarının tamamını veya bir kısmını karşılar ve bazen idare masraflarını da karşılarlar. Prim ödenmesinin veya vergi takdirinin, riskin maliyetine eşit oranda olması, elde edilen sigortanın tabii bir karşılığıdır ve bundan dolayı kendi kendine bir problem veya güçlük gören bölgeler ile hafif hasar gören bölgeler veya geniş çapta farlı ürün yetiştirilen bölgeler arasında oranlandırılmadığı zaman güçlükler daha açık bir tarzda ortaya çıkar. Böyle durumlarda, bazı sigorta prim nisbetleri eşitsizlik şeklinde ortaya çıkabilir.

Bununda ötesinde, sigorta yükümlülüğü, umumiyetle düşük nisbette risk taşıyan bir çok kimse için usandırıcı bir külfet haline gelebilir.

Garanti seviyesine bakarak çok düşük olarak tesbit edilen pirim nisbetleri başlangıçta bazı çiftçileri tatmin edici bir garanti sağladığı şeklinde bir yanılgıya itebilir, fakat kayıplarla karşılaşınca garanti seviyesini düşük bulacaktır.

II—2 — Devlet Otoritelerine Olan Masraf ve Zorlukları

Devlet otoritelerine olan maliyet ve zorluklar iki farklı görüş noktasından düşünülebilir.

II.2.1 — Devlet Otoritelerinin «İdare Sistemini» Kurma Yükümlülükleri.

Batı tipindeki ekonomilerde, Devlet servisi şeklinde işletilen özel sosyal sigorta durumları hariç, umumiyetle sigorta teşebbüslerini idare etmezler. Ürün sigortası, sigorta sistemini idare etmek için lüzumlu teknik seviyede, bölgesel ve milli şemada bir idare yapısını tesis etme zorunluğu dolayısiyle normal olarak bir görevi yüklenmek için hazırlıklı bulunmayan Devlet otoriteleri için, ciddi bir sınırlayıcı faktördür.

II.2.2 — Bütçe Yüklenmeleri

Hemen hemen ürün sigortası olan her memlekette, Devlet bütçesi, gerçek risk teminatının masraflarının bir kısmını ve idare masraflarını karşılar.

A.B.D. lerininki gibi, en erken tatbik edilen sistemler, önemli gelişmeler kaydetmiştir ve şimdi riski kendi kendine karşılayabilecek yeterli kaynaklara sahiptir, fakat kendi idare masraflarını karşılamak için federal bütçeden yardım alır.

Önemsenmiyen, devamlı federal bütçe desteği olmadan, böyle bir sistemin kısa zamanda kendi kendine yeterli duruma geçmesinin var sayımı, gerçek dışı olacaktır.

Bu destekleme masrafı, devlet kaynaklarından talep edilen diğer harcamalara rekabet eder ve bu masraflar zirai politikanın düzenlenmesinde göz önüne alınmalıdır.

II—3 Diğer Ekonomik Üniteler İçin Masraf ve Zorluklar :

Tarımda yapısal değişim safhalarının güçlüğünün hüküm sürdüğü batı memleketlerinde, ekonominin geri kalan kısmı, bu sektöre belirli miktarlar-

daki kaynakların aktarılmasına taraftardır. Devlete yüklenen miktar ne zaman çok fazla olur? Ekonominin diğer sektörleri, çiftçilerin işletme risklerinin teminatının finansmanının milli bütçe yolu ile sağlanmasına muvaffakat edermi?

Bundan, banka karşılıklı olarak cemiyetler veya sigorta şirketleri tarafından çiftçilere sağlanan, devlet tarafından teşkil edilen ürün sigorasına hiç bir şey getirmeyen sigorta servisleri riskli olmaz mı?

III — Ürün Sigortasının Tesir ve Faydalılığının Pratik Analizi :

III — 1 — Plânlama. Programlama ve Bütçe Sistemi (P.P.B.S.) ve Bütçe Alternatiflerinin Rasyonalizasyonu :

1965 de Başkan Johnson, Robert Mc Namara'nın insiyatifinde, Pentagonda aşağıdaki gibi başarılı şekilde uygulanan bütün federal idarenin bütçe analiz sistemi olarak bilinen P.P.B.S. metodunun yaygınlaştırılmasına karar verdi. Bu metod daha sonra diğer ülkelerin hükümetleri, özellikle Fransa tarafından adapte edildi. Benzer metodlar günümüzde Belçika, İngiltere Kanada Federal Almanya, İsrail İtalya, Japonya, Norveç, Malezya ve İsveç'te kullanılmaktadır.

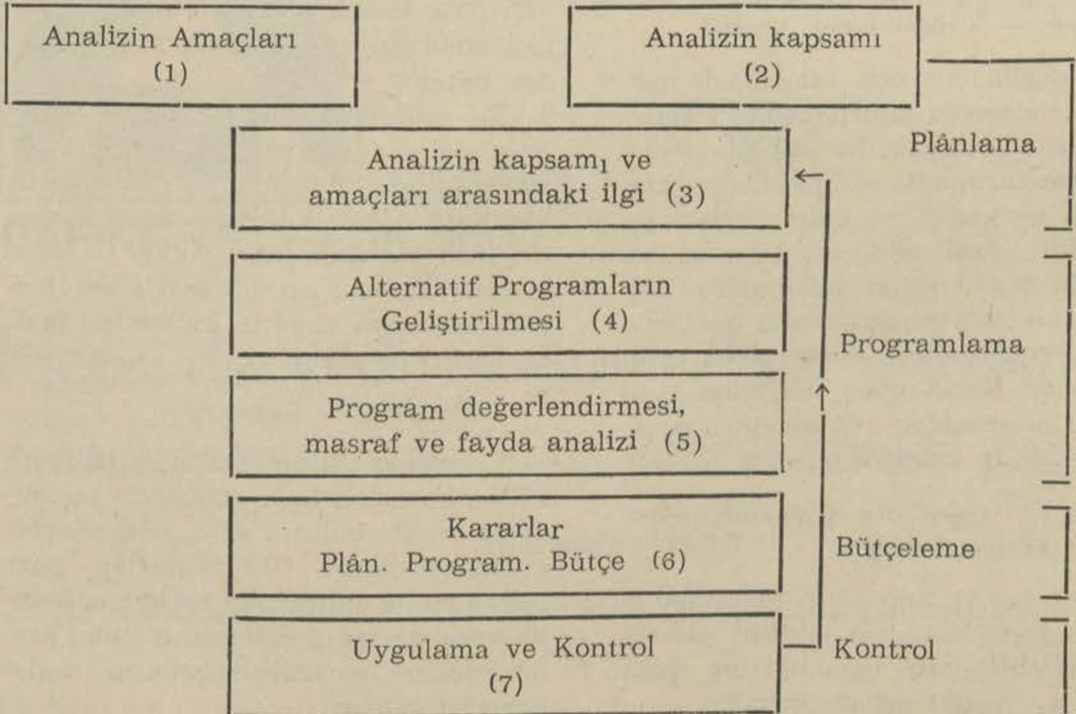
Rransa'da uygulanan R. C. B. «Milli Bütçe ve mahalli bütçelerle ilgili karar vermesinin akla uygunluğunun optimize edilmesini. şiddetle arzu eden bir disiplindir.»

R. C. B. daha kesin bir şekilde zamanında ve yerli yerindeki direk ve indirekt masrafları işlemin yarar ve zararları, işlemin gelişmesinin takibi ve uygulanmasının kontrolunun hesabını mümkün kılacaktır.

Bu günkü ürün sigortası, düzenli bir şekilde yürüyebilir. Ürün sigortası devlet otoritelerinin belirli tarım politi-

III — 2 — Metodun Tanımı :

Analizin farklı safhaları aşağıdaki diyagramda gösterilmşitir :

kalarının hedeflerine uygun bir şekilde cevap vermeye uğraşır. Bu iki sebepten dolayı, ürün sigortası kendisini analizin vasıtalarına iyi bir şekilde adamış görünmektedir.

III—2—1 Amaçların Analizi :

Ürün sigortasının sözü edilen memleketteki gerçek amaçları nedir? Belirli şartlar altında, hasat veriminin güvence altına alınıp korunması, bir amaç değildir. Gerçek amaç, bir veya birden fazla amaca sahip olabilen ekonomik ve sosyal politikasının kapsamıdır.

— Belirli bir ürün veya genel olarak tarımda üretimin geliştirilmesi,

— Çiftçilerin gelirlerinin artırılması veya belirli seviyede tutulması,

— Kırsal alandaki hayat şartlarının korunması veya yükseltilmesi,

Son derece yaygın imkânlarla, bu amaçlar, üretilen ürün miktarları, kırsal alandan göçler, ölçülebilen terimlerle inandırıcı olacaktır. Analiz kolaylığı için bu amaçlar grafiklerle takdim edilebilmektedir.

III—2 — Kapsamların Analizi

Bu analiz, çok açık bir şekilde survey formlarında belirtilen her amaç için tesis edilmelidir. Bu safhada, belirtilen amaçların elde edilmesine yardımcı ürün sigortası ve onun değişik şekillerinin dahil edilmesinde, az çok masraflı çeşitli yollar bulunabilir. Meselâ, ürün sigortası, dayanıklı çeşitlerin seçimi veya uygun sigortanın satın alınmasını teşvik eden analizler, dolu kontrol programları ile kendini rekabet içerisinde bulabilir.

III.2.3 — Amaçlarla Kapsamlar Arasındaki Münasebetler :

Amaçlar ve kapsamın kıyaslandığı ve amaçların kapsama etkisini hesaplıyan teşebbüslerin yapıldığı bir çeşit sistem ve model geliştirilmiştir.

III.2.4. Değişik Proğramların Geliştirilmesi :

Bu safhada, seçilen ve sayısı belli olan birkaç amaç ve bir veya daha fazla, her biri gerçekleştirilmesi imkân dahilindeki programlar, belirlenmiştir.

Fakat tercihlere bunu uygulayacak şahıs tarafından halâ subjektif olarak tesir edilebilir. Yukarda verilen misalde belki meteorolojist, dolu kontrolunun seçimini, biyolojist, dayanıklı çeşitlerin seçimini ve sigortacı en uygun sigortanın satın alınması yollarını önerebilirdi.

III—2—5. Programın Değerlendirilmesi Fayda/Maliyet Analizi

Böylece uygulamada farklı programların değerlendirilmesi için safhaların sağlanması çok lüzumludur. Belirli tipteki aile işletmelerinin muhafazası gibi bazı amaçlar direkt olarak rakamlarla ifade edilmezken, bu işe iştirak eden kimselerin ortak davranışları veya şahıslarına ait muayyen değerler olabilir.

Bu safhadaki analiz, amacın çeşitli derecelerde, çeşitli programlar tarafından elde edildiğinde ve bu dereceler ölçülebildiğinde fayda maliyet görüşünden hareket edebilir.

Bu raporun birinci kısmında başlanmış olan fayda maliyet analizi yapılabilir, fakat bu fayda ve maliyetlerin kantitatif değerlendirmeye karşı hassas olmaları kuvvetle arzu edilir.
Meselâ tarımsal orijinli servis ve hizmetlerde veya ziraatte kullanılan mallardaki artış gibi.

III—2—6 — Karar :

Önceki analizler tarafından elimine edilen kararlar, hem amaçların seçimini ve hemde onların elde edilmelerini yükleneceklerdir. Bu kararlar bazı plânlama ve bütçelerin seçimine öncelik verir ve takip edilecek politika seçmelerinden sorumlu şahısların yetişmelerini sağlar.

III—2.2 — Uygulama ve Kontrol :

Uygulama ve kontrol safhasında üzerinde durulması gereken en önemli nokta, amaç ve kapsama dayanan sapma analizlerinin periodik düzeltilmesi için, metodun ilk safhalarında bir çeşit beslemeye ihtiyaç vardır.

Sonuç :

Ürün sigortası. halâ çiftçiler için pratik faydası olmıyan, formülündeki değişiklikler ve müdafa edilecek taraflarına rağmen, sık sık zıtlıklara mütemayildir. Çok yakın zamanlara kadar sadece mümkün olan objektif ölçüsü, mevcut olan çeşitli sistemlerin biriken tecrübelerdir. Bununla beraber, her tecrübenin değerinden şüphelenmeye sebep olmasına rağmen, her memleketin durumu için oldukça özellik arzeden ve başlangıç projesi için direkt karara esas olarak kullanılamaz.

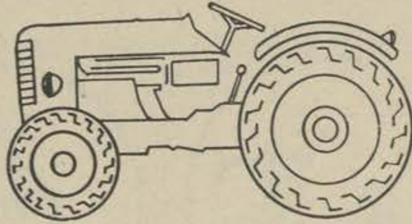
Bu P.P.B.S. veya R. C.B. metodları, seçimi yapan politika düzenleyicisi tarafından alınan kararların direkt alıştırılmasına, veya çalışmalarının tesirliliğini analize eden resmi makamları kapsar. Bu durum, bu metodun ürün sigortasına uygulanmasının özel bir alâka ile takip edileceğinin işaretidir.

HER MARKA, HER MODEL
TRAKTÖRE
TAKILABİLEN

döner çapa makinaları

- toprağı ekime ve nadasa hazırlar
- çubuk ve sap kırar, gübre ve otları toprağa karıştırır.
- pulluk, tırmık ve diskaronun işlerini daha kısa zamanda, daha az yakıt harcayarak yapar.

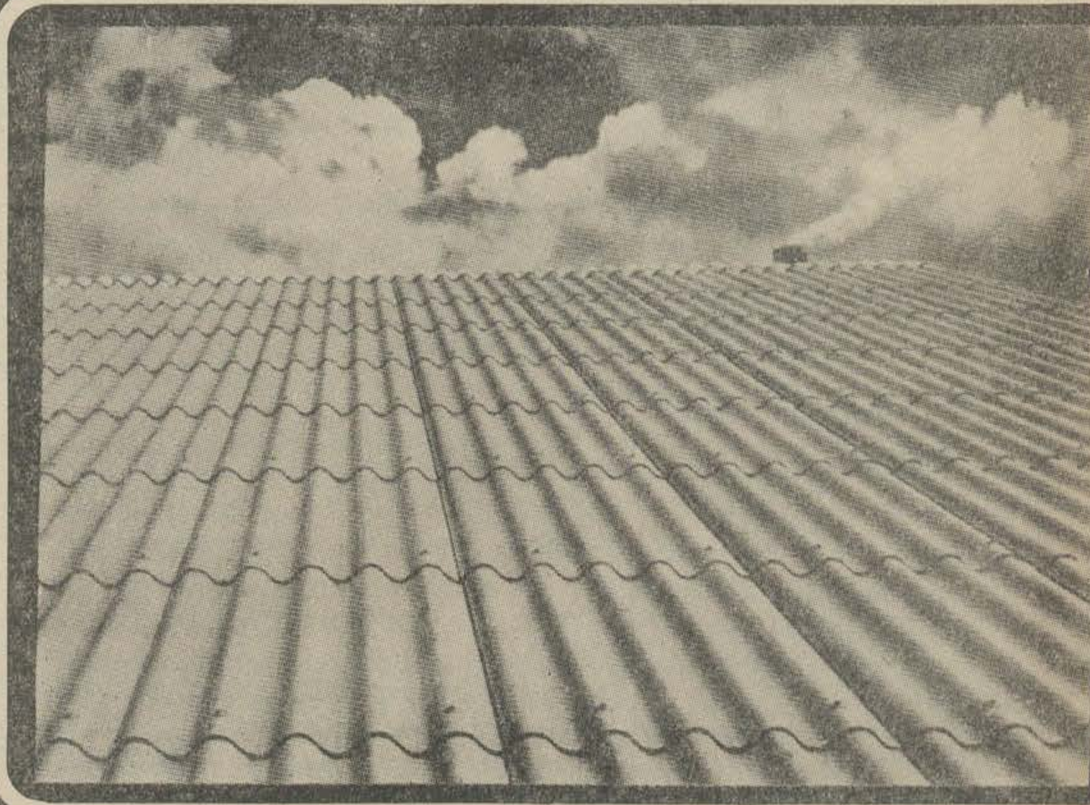

emsallerinden üstün ve ucuz

Asbestli çimento düz ve oluklu levha üretiminde 18 yıllık tecrübe ve önderliğimiz yurt dışında da kabul edilmiştir.

Çatı cephe ve tavan kaplamalarında yerinde monte edilmiş olarak emsallerinden % 20 daha ekonomiktir.

Yanmaz, ısı iletmez, çürümez, rüzgârdan eğilmez ve yırtılmaz.

Teknik özellikler

Mukavemet momenti	**80 Cm³/m**
Birim ağırlığı	**1.75 kg/lt**
Su emme oranı	**% 18 - 20**
Isı iletme miktarı	**Max, 4,2 K Cal/m² hCo**
Eğilme mukavemeti	**170 kg/Cm² (Din 274)**
Profil Sathı	**71.5 Cm²/m.**
Levha ondülasyon adedi	**5 1/4**
Profil ondülasyon yüksekliği	**51 mm**
Ondülasyon genişliği	**177 mm**
Renk	**Gri**

Lütfen bilgi için bizden broşür isteyiniz. Her türlü dış etkenlere

ÖZGÜR ATERMİT SAN. VE TİC. A. Ş

(telgraf : SÖZGÜR)

BÜRO : KURUKÖPRÜ 39 SOKAK
No. 18 TEL : 12 320

FABRİKA : TARSUS YOLU ŞEHİTLİK
ADANA TEL : 16 667 - 23 757